

EXPERT-GRUP și ADEPT

Autori:

Valeriu PROHNIȚCHI
Alexandru OPRUNENCO
Ana POPA

Igor BOȚAN
Sergiu BUȘCANEANU

EUROMONITOR

Numărul 4 (9), Ediția II

**Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova:
Evaluarea progresului în Trimestrul IV, 2007**

*Acest raport apare cu sprijinul financiar al
Fundației Soros-Moldova*

în cadrul proiectului

*Planul de Acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova:
document accesibil publicului
(Ediția II)*

*Implementat de Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT
și Centrul Analitic EXPERT-GRUP*

Mulțumire: ADEPT și EXPERT-GRUP mulțumesc Guvernului Republicii Moldova, în special MAEIE, pentru asistența informațională acordată la elaborarea acestui raport.

Notă: Autorii au realizat acest raport cu bună-credință și bune intenții. Numai autorii sînt responsabili de afirmațiile și concluziile exprimate, care nu sînt în mod necesar împărtășite de Fundația Soros-Moldova, Guvernul Republicii Moldova sau alte instituții menționate în raport.

Cuprins:

ABREVIERI ȘI ACRONIME	4
METODOLOGIE	5
SUMAR.....	6
1. DIALOG POLITIC ȘI INSTITUȚII DEMOCRATICE	8
2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE	14
3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN.....	22
4. JUSTIȚIE	25
5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE	29
6. DEZVOLTARE ȘI REFORME SOCIALE.....	32
7. COMERȚUL INTERNAȚIONAL.....	34
8. CLIMATUL DE AFACERI.....	37
9. FRONTIERĂ, MIGRAȚIE ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE.....	39
DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII	43

Lista grilelor de monitorizare:

GRILA DE MONITORIZARE 1. INSTITUȚII DEMOCRATICE	13
GRILA DE MONITORIZARE 2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE.....	20
GRILA DE MONITORIZARE 3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN	24
GRILA DE MONITORIZARE 4. JUSTIȚIE.....	28
GRILA DE MONITORIZARE 5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE.....	31
GRILA DE MONITORIZARE 6. DEZVOLTARE ȘI REFORME SOCIALE	33
GRILA DE MONITORIZARE 7. COMERȚUL INTERNAȚIONAL.....	36
GRILA DE MONITORIZARE 8. CLIMATUL DE AFACERI.....	38
GRILA DE MONITORIZARE 9. FRONTIERĂ, MIGRAȚIE ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE	42

ABREVIERI ȘI ACRONIME

APC – Acordul de Parteneriat și Cooperare;

APCE – Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei;

BNM – Banca Națională a Moldovei;

BNMI – Biroul Național pentru Migrațiune;

CCTP – Centrul pentru combaterea traficului de persoane;

EUBAM – Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina;

BNS – Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova;

CDOM – Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova;

CE – Comisia Europeană;

CEC – Comisia Electorală Centrală;

CEDO – Curtea Europeană pentru Drepturile Omului;

CNIE – Comisia Națională pentru Integrare Europeană;

CoE – Consiliul Europei;

CSI – Comunitatea Statelor Independente;

CSJ – Curtea Supremă de Justiție;

CSM – Consiliul Superior al Magistraturii;

MAI – Ministerul Afacerilor Interne;

MAEIE – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene;

MDI – Ministerul Dezvoltării Informaționale;

OIM – Organizația Internațională pentru Migrațiune;

OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa;

PAUERM – Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova;

PEV – Politica Europeană de Vecinătate;

PRGF – *engl. Poverty Reduction and Growth Facility*, Mecanismul de Reducere a Sărăciei și Creștere Economică;

PG – Procuratura Generală;

PSESE – Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est;

RM – Republica Moldova;

Reforma APC – Reforma Administrației Publice Centrale;

Reforma APL – Reforma Administrației Publice Locale;

SCERS – Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei;

SG – Serviciul de Grăniceri;

UE – Uniunea Europeană;

USD – dolar SUA;

T4-2007 – trimestrul al patrulea al anului 2007.

METODOLOGIE

Rapoartele din seria Euromonitor au drept obiectiv monitorizarea independentă și obiectivă a procesului de implementare a Planului de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova. Trimestrial sînt monitorizate acțiunile adoptate și implementate de ambele părți semnatare ale Planului.

În anul 2007 seria de Euromonitoare apare cu suportul Fundației Soros-Moldova, în cadrul proiectului „Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova: document accesibil publicului (faza II)”. Metodologia de monitorizare nu a suferit schimbări esențiale comparativ cu cele 5 ediții ale Euromonitorului care au reflectat evoluțiile din 2005-2006.

Domeniile principale în care este evaluat progresul implementării Planului de Acțiuni sînt:

1. Dialog politic și instituții democratice;
2. Consolidarea capacității administrative;
3. Conflictul transnistrean;
4. Justiția;
5. Dezvoltare și reforme economice;
6. Dezvoltare și reforme sociale;
7. Comerțul internațional;
8. Climatul de afaceri;
9. Frontieră, migrație și traficul de ființe umane.

Autorii au încercat să identifice cele mai importante, în opinia lor, progrese și probleme. Dar aceasta nu exclude ca anumite segmente sau realizări importante să fi rămas în afara analizei. Pentru evaluarea progresului autorii au elaborat o listă de indicatori calitativi și cantitativi pentru fiecare domeniu. În acest context, au fost consultați experți independenți în domeniu. Indicatorii cantitativi au fost preluați din surse oficiale de informații statistice, precum și din alte rapoarte naționale și internaționale. Indicatorii calitativi au fost cuantificați pe baza evaluărilor de experți sau au fost făcute evaluări individuale de către autori. Fiecare indicator a fost evaluat pe scara de la -2 la +2, după cum urmează:

- 2 regres major
- 1 regres moderat
- 0 nu au fost schimbări
- +1 progres moderat
- +2 progres major

În cazul interviuării experților, progresul a fost calculat ca medie simplă a evaluărilor date de aceștia. Evoluția indicatorilor pentru fiecare domeniu este indicată în grila de monitorizare corespunzătoare. În grilă este indicată dinamica din trimestrul IV al anului 2007, factorii care au condiționat această dinamică, impactul practic al evoluțiilor observate, precum și expresia cantitativă care cuantifică progresul.

Planul de Acțiuni este un document formulat în termeni destul de ambigui. El reprezintă mai degrabă o strategie (neterminată), decît un plan de acțiuni propriu-zis. Deși, în funcție de circumstanțe, formulările ambigue și lipsa unor indicatori clari ar putea fi politic avantajoase, această situație complică enorm de mult un proces de monitorizare cuprinzător și obiectiv.

Prin urmare, lista de indicatori care a fost formulată de autori pentru a monitoriza evoluția Planului rămîne în continuare deschisă pentru dezbateri și sugestii din partea publicului.

Dialog politic și instituții democratice

Dialogul politic dintre UE și Moldova a continuat în T4-2007 să fie unul dinamic. Principalul progres în relațiile dintre Părți l-a constituit aprobarea acordurilor privind facilitarea eliberării vizelor și readmisia. O altă realizare cu implicații potențiale asupra dialogului UE-Moldova a fost adoptarea de către Guvern a Strategiei de comunicare cu privire la integrarea europeană a Republicii Moldova. Pe lângă acestea, în T4-2007 importanți oficiali moldoveni și europeni au întreprins vizite reciproce la Bruxelles/ Chișinău și au avut loc mai multe reuniuni ale organismelor de cooperare UE-Moldova. Cu aceste ocazii, precum și cu altele mai puțin importante Moldova a încercat să convingă UE că este pregătită să înceapă negocierile asupra unui nou cadru de relații. Dat fiind faptul că potențialul PAUERM nu a fost valorificat pe deplin în primii trei ani de implementare a sa, Comisia a propus extinderea documentului pentru încă un an.

În domeniul instituțiilor democratice printre realizările moderate observate în T4-2007 se numără: ratificarea unor instrumente internaționale privind drepturile omului; majorarea alocațiilor pentru categorii de copii aflați în dificultate; demararea negocierilor asupra unor acorduri de colaborare cu societatea civilă și dezvoltarea dialogului autorităților cu CoE. Pe de altă parte, principalele probleme observate vizează exemple de formalism în cooperarea autorităților cu societatea civilă; intimidarea unei echipe a postului PRO TV Chișinău de către polițiști; condamnarea Moldovei într-un număr record de cauze (31) de către CEDO, precum și tergiversarea adoptării mai multor reglementări în domeniu.

Consolidarea capacității administrative

În acest domeniu a fost atestat un *progres minim*. Autoritățile au întreprins măsuri pentru implementarea Reformei APC, în domenii specifice: constituirea unor structuri analitice, reorganizări interne, instruire, reducerea personalului organelor de control (acestea s-au produs însă neplanificat, la indicație). *Deficiențele* rămân, în mare parte, aceleași: capacități reduse, întârzierea multor măsuri planificate, abordări ad-hoc, politizarea administrației publice, utilizarea redusă a TI moderne, lipsa transparenței, încredere redusă a populației în autorități, fluctuația cadrelor, nivelul ridicat al corupției, deficiențe în gestionarea resurselor financiare publice.

În domeniul APL *evoluțiile* se rezumă la alocarea unor resurse pentru dezvoltare regională, instruire și anumite măsuri pentru implementarea legilor anterioare. *Deficiențele* sînt legate de lipsa abordării strategice a reformelor în domeniu, tergiversarea aplicării legilor anterior adoptate și a adoptării unor noi reglementări, tratarea selectivă a administrațiilor de către puterea centrală, impedimente din partea organelor de control, capacități reduse ale funcționarilor locali și de utilizarea insuficientă a TI.

Combaterea corupției rămîne declarată drept *prioritară* în activitatea autorităților publice, cadrul legislativ-normativ se perfecționează, sporește cooperarea cu organisme internaționale și societatea civilă, se întreprind măsuri de instruire și monitorizare, continuă activități de contracarare și tragere la răspundere a funcționarilor. Strategia Anticorupție este implementată consecvent, este pusă în aplicare Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Sînt promovate măsuri pentru sporirea transparenței. *Deficiențele* constau în tergiversarea perfecționării cadrului legislativ-normativ și calitatea slabă a elaborărilor, transparența redusă a autorităților centrale și locale. Eforturile anticorupție sînt apreciate drept insuficiente pe plan intern și extern (studii, sondaje, declarații), iar pedepse severe pentru acte de corupție se aplică rar.

Conflictul transnistrean

Cea de-a 15-a Reuniune Ministerială a OSCE nu a reușit nici anul acesta să adopte o declarație finală și nicio declarație regională cu privire la RM. Mecanismul de negocieri „5+2” a rămas blocat, iar Federația Rusă a reluat asistența financiară către regiunea transnistreană. Președintele Voronin a discutat problema transnistreană cu înalți oficiali europeni la Bruxelles, iar RSUE pentru Moldova a asigurat un dialog continuu între autoritățile moldovene și instituțiile UE în problema transnistreană. Inițiativele de consolidare a încrederii și securității înaintate de Președintele Voronin au fost sprijinite de UE, OSCE, SUA și Ucraina, dar aplicarea practică a acestora rămîne incertă datorită dezinteresului Tiraspolului. Activitatea EUBAM a continuat să înregistreze progrese, contribuind atât la securizarea frontierei moldo-ucrainene, precum și la aplicarea regimului vamal unic la frontieră și legalizarea agenților economici transnistreni.

Justiția

Ca și anterior, *evoluțiile* vizează perfecționarea cadrului legislativ-normativ. Sînt lansate noi programe și strategii, se atestă reducerea termenelor de examinare a cauzelor, sînt promovate măsuri pentru sporirea transparenței și prevenirea corupției, a spoit asistența externă, a demarat instruirea la INJ, se desfășoară activități de instruire tematică. Se întreprind măsuri pentru punerea în aplicare a unor legi (privind medierea, asistența juridică garantată de stat), a scăzut numărul deținuților, sînt decriminalizate anumite acțiuni, situația din penitenciare este monitorizată permanent. *Problemele* rămîn, în mare parte, aceleași: întârzierea executării unor măsuri instituționale, legislative și normative; schimbările din justiție nu se resimt, încrederea populației în sistemul judecătoresc este redusă; continuă să fie invocate cazuri de implicare a demnitarilor în cadrul proceselor judiciare, de persecuție judiciară a oponenților politici; transparența rămîne redusă. Sarcina de cauze este prea mare, calitatea activității altor justițiarî nu s-a îmbunătățit

considerabil, executarea hotărârilor este de nivel nesatisfăcător. Instituțiile penitenciare necesită în continuare investiții considerabile, resursele alocate nu sînt suficiente pentru crearea condițiilor adecvate de detenție.

Dezvoltare și reforme economice

În trimestrul IV al anului 2007, Banca Națională a Moldovei a reușit să încetinească ritmul de creștere a prețurilor prin majorarea ratei de bază a dobînzii și majorarea normei rezervelor obligatorii la depunerile în MDL și valută liber convertibilă. Totuși, populația a fost afectată de evoluțiile din trimestrul III, seceta din vara anului și scumpirea tarifului la energia electrică. Prin urmare Guvernul a aprobat proiectul de lege cu privire la măsurile de protecție socială a populației în legătură cu majorarea tarifelor la energia electrică.

Creșterea economică în continuare se bazează pe nivelul înalt al remitențelor, care susțin consumul și agravează deficitul comercial. Însă ritmul de creștere a acestora a scăzut în trimestrul IV. În același timp, volumul producției industriale în 11 luni ale anului și agricole în 9 luni ale anului a scăzut comparativ cu aceeași perioadă a anului 2006.

Dezvoltare și reforme sociale

În ultimul trimestru al anului 2007 nu au fost evoluții semnificative în dialogul social privind politicile de ocupare a forței de muncă. În sfera protecției sociale, adoptarea Regulamentelor de funcționare a Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate și privind serviciile de asistență parentală profesionistă vor contribui la, dar nu asigură, buna implementare a Strategiei privind reforma sistemului de îngrijire rezidențială a copilului. Ministerul Sănătății s-a făcut remarcant prin promovarea Programului Național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2007-2011. Necesitatea adoptării acestui program este indiscutabilă, ținînd cont de costurile economice și sociale asociate cu hepatitele virale. Astfel, numai costurile financiare direct măsurabile (costul tratamentului plus pagubele cauzate bugetului de absența bolnavilor de la serviciu) au fost estimate la 266,5 milioane lei, ceea ce constituie 0,2% din valoarea PIB-ului realizat în această perioadă.

Comerțul internațional

Tendențele în domeniul comerțului extern din trimestrul IV al anului 2007 au variat între stagnare și progres. Acordarea Preferințelor Comerciale Autonome poate fi calificată ca progresul cel mai important în această perioadă. Pe de altă parte, autoritățile nu au reușit implementarea plenară a principiului „ghișeu unic” în ceea ce privește procedurile de vămire.

Cît privește evoluția fluxurilor comerciale, s-a observat continuarea aprofundării deficitului comercial. Totodată, s-a remarcat și o restructurare pronunțată a exporturilor moldovenești atît ca direcție geografică, cît și ca asortiment. Acordarea PCA și reluarea exporturilor de vinuri pe piața Federației Ruse vor susține în viitor creșterea exporturilor moldovenești. Adoptarea standardelor de calitate europene și dezvoltarea laboratoarelor respective va rămîne o direcție prioritară pentru autoritățile moldovenești și în timpul apropiat.

Climatul de afaceri

La sfîrșitul anului 2007 au fost aprobate Standardul Național de Audit 545 „Auditul evaluărilor și dezvoltărilor în rapoartele financiare ale elementelor reflectate la valoarea justă” și Standardele Naționale de Audit Intern, care au fost puse în aplicare de la 1 ianuarie 2008. Un alt eveniment important și mult așteptat de către sectorul privat a fost adoptarea în lectură finală a modificărilor la Legea privind principiile de bază ale activității de întreprinzător, care a intrat în vigoare de la 1 ianuarie 2008. Dar studiul recent al The Heritage Foundation și The Wall Street Journal privind libertățile economice a coborît Moldova în clasament identificînd probleme în obținerea licențelor și certificatelor.

În conformitate cu Legea privind administrarea și deetizarea proprietății publice nr. 121-XVI din 4 mai 2007, în luna noiembrie au avut loc licitații „cu strigare” la Bursa de Valori unde au fost expuse spre vînzare valori mobiliare, proprietate de stat, ca urmare fiind tranzacționate acțiunile ale 33 de societăți.

Frontieră, migrație și traficul de ființe umane

Evoluțiile sînt legate de sporirea asistenței, a cooperării dintre agenții, continuarea misiunii EUBAM, instruirea angajaților și a altor subiecți vizați, punerea în aplicare a legilor anterior adoptate și promovarea noilor acorduri cu UE (vize și readmisie), activizarea măsurilor de prevenire și combatere a traficului de ființe umane. *Deficiențele* constau în tergiversarea adoptării Concepției pazei frontierei de stat și a altor acțiuni anterior planificate, lipsa resurselor suficiente, creșterea numărului migranților.

1. DIALOG POLITIC ȘI INSTITUȚII DEMOCRATICE

Dialog politic: constatări generale

- Între 1-2 octombrie 2007, a avut loc reuniunea a X-a a Comitetului Parlamentar de Cooperare (CPC) UE-Moldova. Reuniunea s-a încheiat cu aprobarea unei declarații și de recomandări făcute Consiliului de Cooperare UE-Moldova. Documentul a reiterat necesitatea consolidării eforturilor Moldovei pentru realizarea reformelor democratice într-un șir de domenii, precum respectarea drepturilor omului, libertatea mass-media, respectarea supremației legii; a accentuat că perspectivele de aderare a Moldovei la UE rămân deschise; a îndemnat la reluarea negocierilor în problema transnistreană în formatul „5+2” etc.
- La 10 octombrie 2007, la Bruxelles, UE și Moldova au semnat Acordurile privind facilitarea eliberării vizelor și readmisia. Pe 14 octombrie, Franco Frattini, vicepreședinte al Comisiei Europene, a înmînat, la Chișinău, Președintelui Vladimir Voronin cele două acorduri. Documentele au fost aprobate de Parlamentul Moldovei, Parlamentul European și de Consiliul UE în noiembrie 2007.
- La 25 octombrie a.c., la Chișinău a avut loc reuniunea a VIII-a a Comitetului de Cooperare UE-Moldova. Principala temă abordată la reuniune a fost realizarea obiectivelor PAUERM. Oficialii europeni au remarcat că Moldova a făcut progrese considerabile pe plan legislativ și au reiterat importanța asigurării implementării actelor legislative și normative adoptate. La conferința de presă de după reuniunea oficială, Valeriu Ostalep, viceministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene, a specificat că pentru Moldova este mai puțin esențială denumirea noului acord-cadru cu UE și mai important faptul ca acesta să permită ancorarea Moldovei în spațiul celor patru libertăți de circulație ale UE.
- La 26 octombrie 2007, a avut loc prima reuniune la nivel de experți UE-Moldova în domeniul democrației și respectării drepturilor omului. În cadrul acesteia, au fost abordate astfel de subiecte precum libertatea de expresie, libertatea de asociere și întrunire, dezvoltarea societății civile, legislația electorală, partidele politice, etc.
- La sfîrșitul lunii octombrie 2007, în vizită oficială în Moldova s-a aflat Miguel Angel Martínez Martínez, vicepreședinte al Parlamentului European (PE). Discuțiile din cadrul întîlnirilor oficialului european cu mai mulți demnitari moldoveni au vizat o gama variată de subiecte, de la circulația cetățenilor moldoveni pe teritoriul UE pînă la reglementarea transnistreană. Vicepreședintele PE s-a arătat dispus să contribuie la extinderea dialogului interparlamentar, văzută în măsură să sporească vizibilitatea Moldovei pe plan european și să faciliteze includerea priorităților Chișinăului pe agenda europeană de discuții. În acest sens, partea moldoveană s-a arătat interesată în organizarea unor vizite de lucru a parlamentarilor moldoveni la PE.
- În perioada 21-22 noiembrie, la Bruxelles, a avut loc reuniunea Troicii COEST UE-Moldova. În cadrul reuniunii au fost discutate relațiile bilaterale dintre UE și Moldova, subiecte legate de activitatea EUBAM, conflictul transnistrean și de evoluțiile interne din Moldova. Cu ocazia acestei reuniuni, Valeriu Ostalep, viceministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene, s-a întîlnit cu mai mulți oficiali europeni. Întrevederile oficialului moldovean s-au înscris în efortul Chișinăului de a convinge partenerii săi europeni să sprijine dorința acestuia de a trece la un nivel calitativ nou în relațiile sale cu UE. Valeriu Ostalep a reiterat în acest sens că autoritățile de la Chișinău sînt interesate în inițierea negocierilor asupra unui nou document juridic care i-ar permite Moldovei să beneficieze de cele patru libertăți ale UE.
- Evenimentul cu cea mai mare rezonanță din dialogul politic al Moldovei cu UE în T4-2007 l-a constituit vizita la Bruxelles a Președintelui Vladimir Voronin în perioada 5-6 decembrie 2007. În orașul-reședință a mai multor instituții europene, Voronin s-a întîlnit cu mai mulți comisari europeni, inclusiv cu Benita Ferrero-Waldner, comisar european pentru Relații Externe și Politica Europeană de Vecinătate; cu Javier Solana, Înalt Reprezentant pentru PESC și Secretar General al Consiliului UE; cu Hans-Gert Pöttering, Președinte al PE ș.a.

Scopul vizitei Președintelui la Bruxelles a fost de a totaliza realizările cooperării din ultimii ani cu UE și de a concretiza posibilitățile de conlucrare viitoare cu instituțiile UE. Voronin deși a accentuat că nu a venit la Bruxelles pentru a purta negocieri privind perspectiva aderării Moldovei la UE, mai mulți observatori au înclinat să creadă că vizita Președintelui moldovean la instituțiile UE a urmărit să asigure că Moldova rămîne dedicată cursului său european și să convingă oficialii europeni să ofere Chișinăului șansa trecerii la un nivel calitativ nou în relațiile sale cu UE.

- Pe 5 decembrie 2007, Comisia Europeană a dat publicității Comunicarea „O Politică Europeană de Vecinătate Viguroasă”¹. Documentul propune ca Planul de Acțiuni pentru Moldova, de rînd cu documentele similare

¹ Comisia Europeană (2007), *Communication from the Commission A Strong European Neighbourhood Policy*, Brussels, 05/12/2007, COM(2007) 774 final, http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com07_774_en.pdf.

pentru Ucraina și Israel, a căror perioadă de implementare expiră la începutul anului 2008, să fie prelungite (*roll-over*) pentru încă un an.

- La 14 decembrie 2007, la Bruxelles, a avut loc cea de-a VI-a reuniune a Trilateralei RM-UE-Ucraina. Agenda de lucru a cuprins subiecte legate de noul regim vamal introdus între RM și Ucraina o dată cu semnarea Declarației Comune a prim-miniștrilor ambelor țări, controlul comun al frontierei și de demarcarea frontierei moldo-ucrainene.
- Din 21 decembrie 2007, o dată cu extinderea zonei Schengen, vizele eliberate de statele participante la activitatea Centului Comun de Vize (CCV)² au devenit valabile pentru zona Schengen³.
- În vederea unei informări mai bune a publicului despre UE și creării unor posibilități prin care acesta să participe mai activ în procesul de integrare europeană, Guvernul a aprobat pe 29 decembrie 2007 Strategia de comunicare cu privire la integrarea europeană a Republicii Moldova și Planul de acțiuni pentru 2008 de realizare a acesteia⁴.
- În prima jumătate a T4-2007, CNIE a continuat să se reunească în ședințe săptămânale. În cadrul reuniunilor instituțiile guvernamentale centrale au prezentat rapoarte pe marginea executării caietelor de sarcini convenite în contextul realizării PAUERM. La ședințele CNIE s-a atras atenția asupra necesității informării ample a instituțiilor europene despre acțiunile întreprinse în procesul de realizare a PAUERM.

Drepturile omului

Evoluții

- Parlamentul a aprobat Legea pentru modificarea și completarea Legii cu privire la petiționare. Aceasta stabilește procedura depunerii petițiilor în formă electronică.
- Prin HG nr.1459 din 24 decembrie 2007 a fost aprobat proiectul Legii pentru modificarea și completarea Codului Penal al Republicii Moldova (art.176, 346 ș.a). Acesta are drept scop amendarea legislației în vigoare în vederea lărgirii cercului de situații în care principiul nediscriminării poate fi încălcat.
- Au fost ratificate: Protocolul Opțional la Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (CCPR-OP1, New-York, 1966). Prin ratificarea documentului se recunoaște competența Comitetului pentru Drepturile Omului al ONU de a primi și de a examina comunicări parvenite de la persoane fizice ce țin de jurisdicția RM, care pretind a fi victime ale unor violări a vreunui dintre drepturile enunțate de Pact; Protocolul adițional la Convenția privind drepturile omului și biomedicină vizînd transplantul de organe și țesuturi de origine umană (Strasbourg, 2002).

Deficiențe și probleme

- **Nu a fost adoptată Legea cu privire la întruniri în redacție nouă (obiectivul (10) al PAUERM)⁵.**
- În T4-2007, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a pronunțat un număr record de hotărâri – **31** – împotriva Moldovei, în cauzele: *Clionov c. Moldovei; Grivneac c. Moldovei; Curăraru c. Moldovei; Țara și Poiată c. Moldovei; Țiberneac Vasile c. Moldovei; Nadulișneac Ion c. Moldovei; Buianovschi c. Moldovei; Deordiev și Deordiev c. Moldovei; Vitan c. Moldovei; Țiberneac c. Moldovei; Marcu c. Moldovei; Cazacu c. Moldovei; Colibaba c. Moldovei; Flux și Samson c. Moldovei; Stici c. Moldovei; Țurcan și Țurcan c. Moldovei; Deliuchin c. Moldovei; Lipatnikova și Rudic c. Moldovei; Mușuc c. Moldovei; Stepuleac c. Moldovei; Banca VIAS c. Moldovei; Cebotari c. Moldovei; Dolneanu c. Moldovei; Becciu c. Moldovei; Gusovschi c. Moldovei; Popovici c. Moldovei; Ursu c. Moldovei; David c. Moldovei; Timpul Info-Magazin și Anghel c. Moldovei; Țurcan c. Moldovei și Cogut c. Moldovei⁶. În aceste cauze Moldova a fost condamnată pentru încălcarea drepturilor la un proces echitabil; la un recurs efectiv; la protecția proprietății; la judecarea cauzei reclamantului într-un termen rezonabil; de a depune o cerere la CEDO; la libertatea de exprimare; pentru aplicarea torturii; pentru detenție ilegală în arest; pentru condiții improprie de detenție; pentru neexecutarea sau executarea întârziată a hotărârilor judecătorești etc. Suma despăgubirilor pe care va trebui să le plătească Moldova în aceste 31 cazuri este de 490 313 euro (aprox. 8,15 mln lei). Pînă în decembrie 2007, CEDO a condamnat Moldova în 104 de cauze⁷. 59 de decizii⁸ (56,73%) de condamnare a Moldovei au fost pronunțate doar în 2007.*
- Legea cu privire la restituirea bunurilor victimelor represiunilor politice se implementează cu deficiențe. Mecanismul de restituire a valorii bunurilor sau de achitare a compensațiilor a generat proteste ale victimelor represiunilor politice.

² În activitatea CCV participă: Ungaria, Austria, Letonia, Slovenia, Danemarca și Estonia.

³ Zona Schengen cuprinde statele UE – cu excepția Marii Britanii, Irlandei, Ciprului, României și Bulgariei –, plus Norvegia și Islanda. Se prevede că Elveția și Liechtenstein vor adera la zona Schengen în 2008, Ciprul în 2009, iar Bulgaria și România în 2011. Marea Britanie și Irlanda au ales să nu semneze Acordul Schengen.

⁴ HG nr. 1524 din 29.12.07 pentru aprobarea Strategiei de comunicare cu privire la integrarea europeană a Republicii Moldova.

⁵ HG nr. 113 din 03.02.2007 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni prioritare privind implementarea în anul 2007 a PAUERM. Aceasta a prevăzut amendarea Legii cu privire la întruniri pentru T4-2007.

⁶ www.lhr.md.

⁷ Suma despăgubirilor pentru întreaga perioadă ~ 1,93 mln euro sau 31,8 mln lei.

⁸ Suma despăgubirilor pentru 2007 ~ 1,23 mln euro sau 20,49 mln lei.

Prevenirea torturii. Drepturile deținuților

Evoluții

- Procuratura Generală (PG) a sesizat Ministerul Afacerilor Interne (MAI) să întreprindă măsuri suplimentare de contracarare și prevenire a fenomenului torturii, inclusiv prin selectarea mai exigentă a personalului implicat în procesul de urmărire penală, instruirea polițiștilor sub aspectul respectării drepturilor omului.
- În noiembrie 2007, în Comrat a fost organizat un seminar regional sub auspiciile Consiliului Europei (CoE), la care au participat polițiști din Găgăuzia. Scopul evenimentului a constat în familiarizarea polițiștilor cu instrumentele internaționale de combatere a torturii și tratamentelor inumane și degradante.

Deficiențe și probleme

- **Izolatoarele de detenție provizorie (IDP) nu au fost transferate din jurisdicția MAI în cea a MJ (Cap. 7 al PNADO; obiectivul (4) al PAUERM)**⁹.
- **Nu a fost creat un sistem unitar și eficient de adaptare socială a persoanelor eliberate din detenție (Cap. 14 al PNADO¹⁰; obiectivul (4) al PAUERM).**
- Amnesty International-Moldova a estimat că doar un procent mic al colaboratorilor de poliție bănuți de comiterea actelor de tortură și maltratare sînt investigați și condamnați.
- Încălcarea drepturilor deținuților de către polițiști a fost confirmată și de PG¹¹. Aceasta a stabilit încălcări admise de comisariate teritoriale de poliție și în izolatoarele de detenție preventivă din subordinea MAI. În cazul celor din urmă, s-a constatat antrenarea ilegală a deținuților la muncă și deținerea minorilor în aceleași celule cu adulții.

Drepturile angajaților

Evoluții

- Evoluții importante în domeniu nu au fost remarcate.

Deficiențe și probleme

- O mare parte a companiilor moldovenești își asumă în mod insuficient responsabilitățile sociale față de angajații proprii. O aderență mai mare a companiilor moldovenești la inițiativa ONU Pactul Global din 2000 ar fi în măsură să sporească responsabilitatea socială corporativă.
- Un studiu efectuat de LADOM și Inițiativa Civică pentru Apărarea și Promovarea Drepturilor Omului în Moldova (ICAPDO) a relevat că drepturile angajaților se numără printre drepturile cele mai frecvent încălcate.

Egalitatea șanselor

Evoluții

- În perioada de referință, au fost organizate seminariile de instruire adresate instituțiilor guvernamentale cu atribuții în domeniul promovării și respectării principiului egalității genurilor, precum și unor organizații neguvernamentale de profil. Seminariile au fost desfășurate în colaborare cu proiectul UNIFEM "Promovarea egalității genurilor în politicile și planurile naționale de dezvoltare".
- Crearea Consorțiului Media pentru egalitatea de gen.

Deficiențe și probleme

- O bună parte a problemelor identificate pentru ianuarie-septembrie 2007 continuă să rămână valabile și pentru T4-2007.

Drepturile copilului

Evoluții

- Parlamentul a aprobat Proiectul legii cu privire la modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova. Modificările înăspresc răspunderea pentru săvîrșirea infracțiunilor împotriva copiilor (adopte ilegală, pornografie infantilă).
- Potrivit unei hotărîri de Guvern aprobate în octombrie 2007, alocațiile lunare de întreținere a minorilor plasați în casele de copii de tip familial au fost majorate de la 180-200 la 450 lei pentru fiecare copil, iar cele anuale – de la 1000 la 3000 lei pentru fiecare familie. Decizia urmărește dezvoltarea serviciilor de alternativă internatului și casei de copii. Potrivit UNICEF, numărul caselor de copii de tip familial este în creștere¹².

⁹ HG nr. 113 din 03.02.2007 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni prioritare privind implementarea în anul 2007 a PAUERM. Această hotărîre a prevăzut pentru 2007 transferul IDP din jurisdicția MAI în cea a MJ.

¹⁰ Activitatea a fost prevăzută de PNADO pentru 2004.

¹¹ Procuratura Generală (2007), *Comunicat de presă*, <http://www.procuratura.md/md/news/1211/1/2288>.

¹² În 2007 numărul caselor de copii de tip familial a crescut de aproape două ori, iar numărul noilor copii instituționalizați a scăzut.

Creșterea se datorează Reformei sistemului rezidențial de îngrijire a copilului (prevăzută de PNADO), realizată de autorități, cu suportul UNICEF și al UE.

- În decembrie 2007, Guvernul a adoptat o hotărâre care prevede majorarea pînă la 450 lei a indemnizațiilor lunare pentru un copil înfiat sau luat sub tutelă (curatelă).
- În T4-2007, circa 3 mii de elevi din 56 de școli și licee din Moldova, precum și circa 4 mii de copii din instituțiile rezidențiale, au fost implicați în acțiuni comunitare în scopul facilitării integrării lor sociale. Acțiunile au fost desfășurate în cadrul activității Grupului de Nivel Înalt pentru Copiii Moldovei.

Deficiențe și probleme

- Deși majorate, alocațiile lunare pentru întreținerea copiilor plasați în casele de copii de tip familial, înfiați sau luați sub tutelă sînt mult sub nivelul minimului de existență.

Asigurarea drepturilor la asociere

Evoluții

- În T4-2007 mai multe formațiuni politice și-au anunțat apariția.
- Partidul Social Democrat din Moldova (PSDM) și Partidul Democrației Sociale din Moldova (PDSM) au fuzionat în decembrie în baza juridică a primului.

Deficiențe și probleme

- Uniunea Muncii „Patria-Moldova” (UMPM) a acuzat Ministerul Justiției (MJ) că tergiversează înregistrarea materialelor Congreselor al VI-lea și al VII-lea ale formațiunii. MJ a respins acuzațiile UMPR ca fiind neîntemeiate, întrucît aceasta nu ar fi respectat un șir de condiții prestabilite pentru o astfel de procedură.

Îndeplinirea recomandărilor Consiliului Europei / Executarea deciziilor CEDO

Evoluții

- În octombrie 2007, în cadrul sesiunii de toamnă a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (APCE) a fost aprobat Raportul privind onorarea obligațiilor și angajamentelor Moldovei față de CoE. Acesta arată că de la adoptarea ultimului raport de monitorizare în 2005, „Moldova a avansat semnificativ pe calea reformelor democratice” și că pînă la data aprobării Raportului Moldova a semnat 63 de Convenții ale CoE¹³.
- În contextul realizării Programului calendaristic al acțiunilor legislative asumate în conformitate cu angajamentele statelor membre ale CoE, Parlamentul a adoptat Legea privind partidele politice. Principalele prevederi se referă la reducerea de la 5 la 4 mii a numărului minim necesar de membri pentru înregistrarea unei formațiuni politice; introducerea posibilității de dizolvare a acestora pentru neparticipare în alegeri; finanțarea partidelor din bugetul de stat (0,2% din buget) începînd cu 1 iulie 2009.
- În general, Moldova execută deciziile CEDO.

Deficiențe și probleme

- Raportul privind onorarea obligațiilor și angajamentelor Moldovei față de CoE subliniază, totodată, că îmbunătățiri suplimentare trebuie aduse legislației privind justiția, procuratura, partidele politice, autoadministrarea locală, precum și legislației și practicilor electorale.
- Moldova continuă să aibă un șir de restanțe în realizarea Programului calendaristic al acțiunilor legislative asumate în conformitate cu angajamentele statelor membre ale CoE. În special, este vorba despre neadoptarea unei legi noi cu privire la statutul mun. Chișinău și a Codului de legi ale educației. De asemenea, nu au fost investigate motivele cazurilor de urmărire penală a liderilor opoziției la nivel național și local, și nu a fost „condamnat” principiul destituirii primarului de Comrat de către Adunarea Populară a Găgăuziei¹⁴.

Cooperarea cu societatea civilă

Evoluții

- La 2 noiembrie 2007, Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului (MPSFC) și Rețeaua ONG-urilor din domeniul social au semnat un Memorandum de cooperare. Documentul prevede implicarea părților la elaborarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea politicilor, la prestarea și crearea de noi servicii sociale. Părțile semnatare ale Memorandumului își propun, de asemenea, să dezvolte parteneriate orientate spre ridicarea bunăstării sociale.

¹³ APCE (2007), *Honouring of obligations and commitments by Moldova Report*, Doc. 11374 14 September, <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/WorkingDocs/Doc07/EDOC11374.htm>.

¹⁴ HP nr. 284-XVI din 11.11.2005 cu privire la aprobarea Programului calendaristic al acțiunilor legislative în conformitate cu Rezoluția și Recomandările Comisiei pentru respectarea obligațiilor și angajamentelor statelor membre ale Consiliului Europei.

Deficiențe și probleme

- Doleanța Prim-ministrului Vasile Tarlev, exprimată la ședința CNIE, din 9 noiembrie 2007, de creare a unui consiliu de coordonare cu ONG-urile de profil pentru a asigura implementarea PAUERM a rămas nerealizată. Mai mult, la aceeași ședință premierul a apreciat că semnalarea deficiențelor pe dimensiunea politică a PAUERM de către rapoartele independente de monitorizare a implementării PAUERM s-ar datora unor „interpretări eronate, populiste, declarative”. Vasile Tarlev a lăsat să se înțeleagă că „Moldova este acuzată și pedepsită” de către UE din cauza acestor „așa-numite rapoarte” care sînt trimise Comisiei Europene. Oficialul a mai subliniat că „autorii [...] trebuie să poarte responsabilitate pentru declarațiile din rapoarte, chiar și organizațiile neguvernamentale, este lege și sînt reguli de joc”¹⁵. Declarațiile Primului-ministru denotă felul în care la cel mai înalt nivel se înțelege cooperarea autorităților cu societatea civilă în procesul integrării europene, întăresc convingerea că există o doză importantă de formalism în acest proces de cooperare și dovedesc că beneficiile parteneriatului stat-societate civilă se conștientizează încă puțin.

Libertatea mass-media și accesul la informație

Evoluții

- CCA a aprobat Codul de conduită al radiodifuzorilor din Moldova, care recomandă acestora să respecte o serie de reguli și norme în activitatea profesională.
- CCA a avizat Caietul de sarcini pentru 2008 al Companiei „Teleradio-Moldova” (TRM) și proiectul Concepției de dezvoltare a TRM. Documentele prevăd, între altele, lansarea postului public de radio „Luceafărul” și a canalului „Moldova 2”, organizarea a șase puncte de corespondență peste hotare, reducerea numărului de angajați, majorarea numărului orelor de emisie.
- CCA a aprobat Regulamentul privind gestionarea Fondului de susținere a radiodifuzorilor.
- CCA a manifestat, în general, o deschidere spre accesul publicului la informații privind activitatea sa¹⁶.
- „Radio Moldova”, spre deosebire de „Moldova 1”, înregistrează o evoluție mai bună în tendința de a se alia la standardele profesionale¹⁷.

Deficiențe și probleme

- **Obiectivul (9) al PAUERM nu a fost îndeplinit în totalitate. Acesta prevede ajutor financiar din partea statului pentru mass-media acordat în baza criteriilor stricte și obiective aplicate egal pentru toată mass-media.**
- Caietul de sarcini și proiectul Concepției de dezvoltare a TRM sînt apreciate contradictoriu de breasla jurnalistică. Se consideră că o parte de planurile de viitor ale TRM nu vor putea fi realizate din cauza insuficienței mijloacelor financiare și că unele prevederi, în special, ale proiectului de Concepție ar favoriza cenzura la TRM.
- În T4-2007 a fost observat un caz de intimidare a jurnaliștilor. O echipă a postului PRO TV Chișinău a fost intimidată de reprezentanți ai poliției în timp ce filma o acțiune de reținere. Cazul a fost dezaprobat de CCA¹⁸ și de un șir de organizații de profil¹⁹.
- Programele de actualități ale TRM nu întrunesc pe deplin caracteristicile unui audiovizual public²⁰.
- Transformarea Companiei de stat „Teleradio-Gagauzia” în radiodifuzor public regional se desfășoară cu derogări de la prevederile Codului audiovizualului al Republicii Moldova și ale legislației în domeniu a UTA Găgăuzia²¹.

¹⁵ Premierul Tarlev cere miniștrilor să studieze Euromonitorul, 10 noiembrie 2007, <http://www.europa.md/rom/infto/2497>.

¹⁶ APEL et al. (2007a), Proiectul „Monitorizarea implementării Codului Audiovizualului”, Comunicat de presă, http://www.apel.md/comunic/COMUNICAT_DE_PRESA_191207.pdf.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ CCA (2007), Declarație de presă, 22 octombrie, <http://www.cca.md>.

¹⁹ Organizațiile de media sînt îngrijorate de o nouă agresiune a organelor de forță împotriva unor jurnaliști, 24 octombrie 2007, <http://www.azi.md/news?ID=46609>.

²⁰ APEL et al. (2007a), op. cit. Existența problemelor legate de politica editorială a TRM a fost recunoscută, între altele, și de Președintele Vladimir Voronin într-un interviu acordat Agenției Moldpres pe 15 noiembrie 2007.

²¹ APEL et al. (2007b), Proiectul „Monitorizarea implementării Codului Audiovizualului”, Comunicat de presă, http://www.apel.md/comunic/Comunicat_TR_Gagauzia.pdf.

Grila de monitorizare 1. Instituții democratice

Indicatori / Domenii	Evoluții / involuții T4-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T4-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Drepturile omului / Asigurarea drepturilor la asociere	<ul style="list-style-type: none"> Ratificarea unor protocoale adiționale la documente internaționale și europene Condamnarea Moldovei de către CEDO în alte 31 cauze Condamnarea unor reprezentanți ai organelor de poliție pentru tortură Dezvoltarea serviciilor de alternativă internatului și casei de copii 	<ul style="list-style-type: none"> Consolidarea cadrului de reglementare în domeniul drepturilor omului Cheltuirea mijloacelor publice pentru compensarea daunelor materiale și morale ale reclamanților; subminarea credibilității sistemului judiciar național Instituirea unei practici de descurajare a fenomenului torturii Creșterea numărului caselor de copii de tip familial 	<ul style="list-style-type: none"> Voința autorităților; influența/ asistența unor organizații naționale și internaționale de profil Eficiența redusă a mecanismului responsabilității individuale a persoanelor culpabile de condamnarea Moldovei; calitatea și profesionalismul scăzute ale unor decizii judecătorești/ judecători Aplicarea legislației antitortură; influența jurisprudenței CEDO; lobby-ul unor partide, organizații naționale și internaționale de profil și al mass-media Reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului realizată de autorități; sprijinul UNICEF și al UE; campania publicitară de promovare a acestui tip de servicii 	0,0	<ul style="list-style-type: none"> Monitorul oficial al RM; Stenogramele ședințelor Parlamentului www.lhr.md www.procuratura.md www.gov.md PNADO Comunicate și declarații ale partidelor Mass-media Estimările autorilor
	<ul style="list-style-type: none"> Mai multe formațiuni politice și-au anunțat apariția 	<ul style="list-style-type: none"> Reliefarea unor curente noi de opinie 	<ul style="list-style-type: none"> Rezultatele alegerilor locale; apropierea campaniei pentru alegerile parlamentare din 2009; dorința de schimbare și afirmare a conducerii acestor formațiuni 	+0,5	
Recomandările CoE / Executarea deciziilor CEDO	<ul style="list-style-type: none"> Adoptarea Legii privind partidele politice 	<ul style="list-style-type: none"> Onorarea unei obligații față de CoE; introducerea unor modificări ale cadrului de reglementare, inclusiv finanțarea partidelor din bugetul de stat (0,2% din buget) începând cu 1 iulie 2009 	<ul style="list-style-type: none"> Recomandarea CoE; interesele unor partide 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Monitorul oficial al RM; Stenogramele ședințelor Parlamentului; Comunicate și declarații ale partidelor Mass-media www.coe.int
Cooperarea cu societatea civilă	<ul style="list-style-type: none"> Semnarea unui Memorandum de cooperare între MPSFC și Rețeaua ONG-urilor din domeniul social În procesul de cooperare cu societatea civilă continuă să existe o doză importantă de formalism 	<ul style="list-style-type: none"> Conturarea unui nou parteneriat autorități-societate civilă; stabilirea unor ținte privind ridicarea bunăstării sociale Descurajarea parteneriatelor stat-ONG; implicarea redusă a ONG în procesul de promovare a politicilor publice; asigurarea unui suport public limitat pentru un șir de politici promovate 	<ul style="list-style-type: none"> Inițiativa Părților semnatare; problemele pe care le întâmpină mai multe categorii sociale Conștientizarea redusă a beneficiilor pe care le comportă parteneriatele stat-ONG; lipsa unei viziuni sistemice a autorităților asupra valorificării potențialului ONG; tipajele de mentalitate și inerția instituțională 	-0,5	<ul style="list-style-type: none"> Serviciul de presă al MPSFC www.europa.md Mass-media Estimările autorilor
Libertatea mass-media / Accesul la informație	<ul style="list-style-type: none"> Aprobarea de către CCA a Codului de conduită al radiodifuzorilor din Moldova Aprobarea de către CCA a unor documente care vizează dezvoltarea TRM Comportamentul abuziv al reprezentanților poliției față de o echipă a postului PRO TV Chișinău 	<ul style="list-style-type: none"> Formularea unui șir de reguli și norme recomandate a fi respectate în activitatea radiodifuzorilor Stabilirea reperelor de dezvoltare a TRM Intimidarea jurnaliștilor; decredibilizarea rolului pe care trebuie să-l joace în societate organele de poliție 	<ul style="list-style-type: none"> Recomandările și asistența organizațiilor naționale și internaționale de profil Interesele corporative ale TRM; recomandările organizațiilor naționale și internaționale de specialitate; influența/ presiunea opiniei publice Abuzul și excesul de putere al colaboratorilor poliției; stereotipurile instituționale; cunoașterea scăzută printre polițiști a drepturilor reprezentanților mass-media; inabilitatea unor reprezentanți ai poliției de comunicare reciproc avantajoasă cu presa 	0,0	<ul style="list-style-type: none"> www.cca.md Declarațiile, comunicatele și rapoartele CCA, ONG de profil Mass-media Estimările autorilor

2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Reforma administrativă / Eficiența administrativă

Evoluții

Reforma APC:

- reprezentanții Băncii Mondiale au apreciat consecvența măsurilor întreprinse de Guvern în domeniul reformei APC²²; comunitatea donatorilor monitorizează activitățile desfășurate²³;
- continuă constituirea subdiviziunilor de analiză, monitorizare și planificare strategică²⁴; colaboratorii acestor subdiviziuni sînt instruiți în domeniul planificării strategice;
- realizările reformei APC sînt popularizate și discutate în cadrul autorităților publice²⁵;
- au continuat reorganizările unor instituții publice și a structurilor subordonate²⁶;
- sînt aprobate cîteva acte normative importante pentru activitatea APC²⁷;
- crește salariul funcționarilor publici (cu 10%-30%, conform HG nr.1399 din 12.12.2007);
- este aprobat un Plan al cursurilor de instruire, cu finanțare din Fondul fiduciar²⁸;
- sînt operate reduceri de personal în cadrul instituțiilor de control (HG nr.1163/25.10.2007).

Reforma APL:

- aleșii locali sînt instruiți în cadrul unor proiecte speciale²⁹;
- în Legea bugetului de stat este prevăzut Fondul pentru dezvoltare regională³⁰;
- vor crește subvențiile pentru bugetele locale³¹;
- direcțiile teritoriale de control ale MAPL au primit dotări și asistență informațională³²;
- autoritățile centrale se declară interesate în promovarea unor noi reglementări privind finanțele publice locale³³.

Tehnologii informaționale (TI):

- conform totalurilor pentru anul 2007 făcute de Ministerul Dezvoltării informaționale³⁴: a crescut volumul vînzărilor pe piața serviciilor electronice (cu 20,1% în raport cu 2006), crește volumul investițiilor în sectorul TI și numărul agenților economici din domeniu (circa 1000 de entități); se dezvoltă sectorul de telecomunicații (numărul utilizatorilor telefoniei mobile a crescut cu 30%, constituind 1,67 mln abonați); a crescut numărul de conexiuni la Internet (serviciile Internet au ajuns la 23,41% la 100 locuitori, în raport cu 11,56% la 100 locuitori în perioada ianuarie – septembrie 2006); au apărut ghișee electronice de informare, sînt lansate portaluri de prestare a serviciilor publice „e-service”;
- scade rata de utilizare a soft-urilor pirat, inclusiv și datorită creșterii capacităților de operare a Agenției de Stat pentru Protecția Proprietății Intelectuale;
- deși numărul de atacuri asupra serverelor care deservește structurile de stat crește, instituțiile abilitate reușesc să apere sistemele informaționale și să neutralizeze fără pierderi considerabile efectele nocive³⁵;
- este adoptată Legea comunicațiilor electronice; sînt promovate modificări legislative menite să sporească gradul de răspîndire a serviciilor electronice către cetățeni, comunitatea de afaceri, alte instituții³⁶;
- se implementează Concepția guvernării electronice, este pregătită lansarea portalului guvernamental de servicii electronice, instituțiile publice centrale au lansat paginile web proprii ce asigură transparența în activitate și accesul la baza legislativ-normativă.

Deficiențe și probleme:

Reforma APC:

- mai multe acțiuni din planurile de implementare a *Strategiei de reformă a APC* (HG nr.1402/30.12.2005, nr.54/18.01.2007), care trebuiau îndeplinite în anii 2006-2007, nu sînt realizate deplin și cu impact vizibil: simplificarea sistemului de raportare în APC, utilizarea sistemului automatizat de schimb de documente;

²² Întrevederea Prim-ministrului cu delegația BM, reprezentanți ai DFID și SIDA, 12.10.2007;

²³ Întrunirea donatorilor cu reprezentanții Direcției de analiză a coordonării politicilor, 20.11.2007;

²⁴ Subdiviziuni specializate au fost create în cadrul a 12 instituții centrale;

²⁵ Grupul de experți din cadrul Aparatului Guvernului a desfășurat în luna noiembrie prezentări pe toate compartimentele reformei;

²⁶ HG nr.1130/16.10.2007; nr.1175/31.10.2007; nr.1215/13.11.2007, nr.1248/16.11.2007;

²⁷ HG nr.1179/01.11.2007, nr.1528/29.12.2007;

²⁸ Planul de instruire la AAP în anul 2008, ptu circa 900 funcționari din AAPC;

²⁹ Seminare tematice organizate de MAPL (1-2.10.2007, 03.10.2007) Program de instruire implementat la solicitarea MAPL de ONG „Contact” și IDIS „Viitorul”, cu suportul PNUD, SIDA și Fundația „Soros”; Program de instruire accelerată a limbii oficiale (IDIS Viitorul, OSCE Moldova);

³⁰ Pentru anul 2008, Fondul constituie 130 mln lei, cu circa 16 mln mai puțin decît prevede art.6 alin.(2) din Legea nr.438/28.12.2006;

³¹ Conform declarațiilor Ministrului Finanțelor (conferința de presă din 10.12.2007), subvențiile vor crește cu circa 966 mln lei;

³² PNUD Moldova a acordat asistență pentru dezvoltarea rețelelor locale, aplicații software, echipament IT, conectare la Internet;

³³ Ședința convocată la Președintele RM;

³⁴ Ședința Consiliului colegial al MDI;

³⁵ Informația „Centrului de Telecomunicații Speciale”, întreprindere din cadrul SIS;

³⁶ Guvernul a aprobat la 17.10.2007 un proiect de lege care prevede obligarea instalării POS-terminalelor pentru efectuarea plăților cu carduri bancare;

aplicarea Regulamentului privind ținerea lucrărilor de secretariat în AAPC; instituirea în organele centrale de specialitate ale administrației publice a unei funcții publice care ar asigura delimitarea funcțiilor politice de funcțiile administrative; instituționalizarea procedurii de angajare în serviciul public preponderent în bază de concurs; elaborarea îndrumarelor practice privind procedurile de recrutare, selectare și promovare a funcționarilor publici; perfecționarea sistemului de motivare și salarizare a funcționarilor publici; aplicarea sistemului informațional unic privind evidența și circulația documentelor între autoritățile administrației publice ș.a.;

- Raportul cu privire la realizarea reformei APC în anul 2007 constată mai multe probleme³⁷: planurile nu sînt încadrate strategic și standardizate; unele funcții și atribuții ale ministerelor și altor autorități centrale nu sînt clar definite, se dublează; reducerea efectivului-limită a ministerelor n-a fost întotdeauna urmată de transmiterea de la aparatele centrale a atribuțiilor ce țin de executarea politicilor în competența instituțiilor din subordine sau serviciilor desconcentrate; sistemul informațional care se aplică în AAPC este nedezvoltat, fluxul de documente se procesează pe registre în mod manual; calitatea unor documente elaborate este joasă, se deplasează termenele de executare a acestora; apar conflicte de interese, care nu sînt reglementate legal; cadrul metodologic al elaborării documentelor este încă nedezvoltat; sistemul de raportare în APC rămîne ineficient și greoi; persistă o fluctuație înaltă a funcționarilor publici; pondere mare a locurilor vacante (12%-33%); nu există criterii de evaluare a performanțelor funcționarilor publici pentru a fi aplicate stimulente financiare; angajarea prin competiție deschisă rămîne la nivel redus (circa 1/3 din angajări în 2007); lipsește unitatea cu atribuții în serviciul public la nivel central; există probleme de organizare a instruirilor interne;
- din cauza capacităților administrative reduse, altor motive subiective și obiective, întîrzie implementarea mai multor strategii, programe și planuri prioritare (IPAP RM-NATO, Strategia „Moldova electronică”; PPT în cadrul Programului „Provocările Mileniului” etc.);
- introducerea restricțiilor la deținerea dublei cetățenii poate determina trieri de cadre, plecarea din funcții a unor funcționari experimentați și bine pregătiți³⁸;
- continuă alocarea din acumulările bugetare și Fondul de rezervă a resurselor financiare considerabile, pentru domenii, acțiuni și priorități îndoielnice: crearea unei structuri care va traduce documentele internaționale, în condițiile cînd majoritatea acestora există deja traduse în limba română³⁹; prin cîteva hotărîri de Guvern, unei publicații periodice i se alocă circa 600 mii lei „în scopul stingerii datoriilor creditoare” (HG nr.1099/09.10.2007 și 1498/27.12.2007); MAIA i se alocă din cont special, 12 milioane lei pentru achiziționarea semințelor, iar repartizarea acestora cu titlu gratuit se va face producătorilor agricoli selectați “în baza unor criterii bine determinate și transparente”, formulă foarte ambiguă (HG nr.1082 din 03.10.2007); Aparatului Guvernului i se alocă circa 700 mii lei „pentru procurarea unei unități de transport” (HG nr.1294/27.11.2007) și 311 mii lei pentru elaborarea documentației de amenajare a teritoriului aferent unei clădiri (HG nr.1147/19.10.2007); Ministerul Culturii și Turismului cheltuie circa 1,7 milioane de lei pentru un concurs internațional, achitarea taxelor legate de încheierea procedurii de reorganizare a Î.S. "Cercul din Chișinău", „organizarea sărbătorilor de iarnă” și „organizarea Pomului de Crăciun” (HG nr.1210/08.11.2007, nr.1505 din 27.12.2007, nr.1506/27.12.2007); Compania „Teleradio-Moldova” primește peste 980 mii lei pentru realizarea unui film documentar (HG nr.1440/ 21.12.2007); MAI primește 2 milioane de lei pentru demolarea unor imobile (HG nr.1158/24.10.2007) etc.

APL:

- activități eficiente, care să asigure descentralizarea administrativă și să contribuie la dezvoltarea regională, nu sînt îndeplinite; cadrul instituțional și financiar nu este creat⁴⁰;
- nu este elaborată o Strategie de reformare a APL, în conformitate cu standardele europene (HG nr.1509/29.12.2006);
- întîrzie revizuirea legislației în domeniul finanțelor publice locale; nu este adoptată noua lege privind statutul municipiului Chișinău;
- asociațiile de primari consideră că reforma în domeniul APL stagnează, în mare parte din cauza atitudinii autorităților centrale și a MAPL⁴¹;
- direcțiile de control administrativ ale MAPL împiedică activitatea autorităților APL, aleșii locali independenți sau neafiliați guvernării sînt presați prin intermediul organelor de drept, justiției⁴²;
- bugetul de stat pentru anul 2008 este calificat ca discriminatoriu pentru administrațiile locale ce nu sînt controlate de partidul de guvernămînt⁴³;
- salarizarea, alte facilități materiale ori sociale acordate aleșilor locali sînt de nivel redus⁴⁴.

³⁷ Raport elaborat de Direcția de analiză a coordonării politicilor din cadrul Aparatului Guvernului, www.rapc.gov.md;

³⁸ Legea nu este pusă în aplicare, mecanismul de verificare nu este elaborat, ceea ce poate determina aplicare abuzivă, selectivă (a se vedea și comentariul la temă ([e-journal_an.V_nr.104](http://e-journal.an.v.ro), www.e-democracy.md);

³⁹ A se vedea și analiza la temă efectuată de Centrul Expert-Grup, www.expert-grup.org;

⁴⁰ A se vedea la temă și interviul lui N.Toderaș pentru www.europa.md, 08.10.2007;

⁴¹ Declarații la Conferința de presă a Ligii Naționale a Asociațiilor de Primari, Agenția Infotag, 20.11.2007;

⁴² Interviul primarului or.Florești, publicația „Timpul”, 21.11.2007;

⁴³ Declarația din 20.11.2008, semnată de opt partide constituante ale majorităților democratice în administrațiile publice locale (AMN, PD, PDS, PSDM, PPR, PL, PSL și UCM); Publicația „Timpul”, 21.11.2007;

⁴⁴ Declarații prezentate în cadrul ședinței Asociației Primarilor și Colectivităților Locale;

TI:

- la ședința Consiliului Suprem de Securitate din 23.11.2007 s-a constatat că: securitatea informațională este asigurată la nivel insuficient; este tergiversată adoptarea Concepției securității informaționale a statului; lipsește coordonarea metodologică și practică în sistemele autorităților administrației publice; bazele de date ale autorităților publice nu sînt ajustate la cerințele actuale și nu sînt interconectate; tehnologiile informaționale se utilizează insuficient de către organele administrației publice⁴⁵;
- stagnează ori sînt implementate fragmentar, cu întîrziere considerabilă, mai multe activități din Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei "Moldova electronică"⁴⁶;
- nivelul instruirii funcționarilor în domeniul TI nu este suficient, cursuri speciale au absolvit un număr infim (190 de funcționari din circa 15.000)⁴⁷;
- în Republica Moldova continuă să se înregistreze o rată mare a pirateriei software, situație ce cauzează pierderi economice și ale imaginii țării pe plan internațional⁴⁸.

Depolitizarea administrației publice

Deficiențe și probleme:

- nu a avut loc instituirea în organele APC a funcțiilor publice care ar asigura delimitarea funcțiilor politice de funcțiile administrative (conform Strategiei de reformă a APC);
- sînt date în vileag încercări de partajare a funcțiilor în schimbul soluționării unor probleme economice, de proprietate⁴⁹, iar sesizarea oficială determină Ministerul Justiției să invoce „lipsa unor componente de infrastrucțiune”, existența „corupției politice”⁵⁰;
- unele servicii publice descentralizate/descentralizate în teritoriu sînt menținute sub controlul politic al PCRPM, prin disponibilizarea funcționarilor și angajarea unor persoane loiale (cazul ex-președintelui raionului Nisporeni, numit șef al Inspectoratului fiscal Nisporeni, remanieri efectuate în raioanele Taraclia, Rezina, Fălești, Telenești)⁵¹;
- partide politice difuzează declarații prin care invocă abuzuri din partea partidului de guvernămînt, implicații politice în administrație⁵²;
- potrivit unor reprezentanți ai opoziției, prevederile de finanțare a raioanelor în 2008 sînt în favoarea administrațiilor care reprezintă partidul de guvernămînt⁵³;
- abuzurile și încălcările comise în procesul de reconstrucție a Complexului memorial „Eternitate” din Chișinău au avut acoperire politică și administrativă din partea majorității guvernante în Consiliul Municipal, motiv din care iar administrația actuală a municipiului nu poate asigura tragerea la răspundere pentru încălcări⁵⁴; proiecte demarate abuziv de fosta administrație nu mai sînt susținute de Guvern⁵⁵;
- în cadrul Aparatului Primăriei mun.Chișinău au loc remanieri, calificate ca fiind de ordin politic;
- studii independente constată nivelul mare al politizării administrației publice⁵⁶.

Interferența intereselor administrative și economice / Stabilitatea politicii de guvernare

Evoluții:

- reforma regulatorie a fost implementată printr-o serie de acțiuni importante, grupul de lucru creat pentru implementarea ei a examinat majoritatea proiectelor de acte legislative și normative promovate pe parcursul anului (HG nr.1263/19.11.2007); în cadrul „Ghilotinei II” au fost modificate mai multe acte legislative⁵⁷;
- în buget au fost acumulate circa 155 mln lei din vânzarea și privatizarea patrimoniului public, peste 130 mln lei din dividende și 45 mln lei din profitul net al întreprinderilor/societăților cu capital/cotă de stat⁵⁸;
- sînt aprobate acte normative menite să perfecționeze procedurile de audit, achiziții publice⁵⁹;
- sînt aprobate planuri pentru înlăturarea deficiențelor în gestionarea resurselor publice (HG nr.1179/01.11.2007);
- sînt inițiate proiecte de acte legislative menite să simplifice mecanismul de licențiere⁶⁰;
- în cîteva localități (8 orașe) au fost create puncte de contact în afaceri⁶¹;

⁴⁵ Comunicatul de presă al Președinției, <http://www.president.md/press.php?p=1&s=5530&lang=rom>;

⁴⁶ HG nr.255/09.03.2005, Anexa nr.2;

⁴⁷ Totalurile activității MDI pe anul 2007;

⁴⁸ Constatări făcute la Masa rotundă de lansare a campaniei „Atenție! Produs contrafăcut!”, Publicația „Flux”, 31.10.2007;

⁴⁹ Contract între reprezentanții PCRPM și PPR din or.Soroca „Funcții în schimbul obținerii unei licențe”, publicația „Alianța”, 05.10.2007;

⁵⁰ Răspunsurile vice-ministrului Justiției la ședința Parlamentului din 18.10.2007;

⁵¹ Interpelarea deputatului I.Klipii la ședința Parlamentului din 15.11.2007; publicația „Timpul”, 22.11.2007; Declarația consilierilor democrați din Consiliul raional Nisporeni;

⁵² Declarația PDM, 13.12.2007; Declarația AMN, 15.11.2007;

⁵³ Declarația deputatului V.Șerpul, Ministerul Finanțelor neagă implicațiile respective;

⁵⁴ Declarații ale Primarului general al mun.Chișinău, la postul PRO TV;

⁵⁵ Autoritățile municipale solicită Guvernului bani pentru amenajarea lacului „Valea Morilor”, comunicatul Agenției Info-Prim Neo (IPN), 13.11.2007;

⁵⁶ Studiul „Global Integrity Index 2007”, www.globalintegrity.org;

⁵⁷ Legile nr.280-XVI din 14.12.2007 și Nr.281-XVI din 14.12.2007, deocamdată – nepublicate;

⁵⁸ Mijloacele au fost acumulate de Agenția Proprietății Publice pe lângă MEC;

⁵⁹ HG nr.1136/18.10.2007; HG nr.1380/10.12.2007, HG nr.1394/ 12.12.2007; Hotărîrea Curții de Conturi și a MF nr.82/ 29.11.2007, 98/ 27.11.2007;

⁶⁰ Interviu acordat de Președintele Camerei de Licențiere Agenției Infotag, 20.11.2007;

- studii independente atestă îmbunătățirea unor indicatori pentru business: înregistrarea proprietății, executarea contractelor și impunerea fiscală⁶²;
- este adoptată Legea Nr.220/19.10.2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor;
- este aprobată o hotărâre specială privind repartizarea profitului net anual al întreprinderilor și societăților cu capital de stat (HG nr.1396/12.12.2007);
- Asociația Investitorilor Străini din Moldova (AISM) consideră că dialogul dintre APC și comunitatea de afaceri a avansat considerabil, iar climatul investițional s-a îmbunătățit⁶³;
- s-a redus numărul șomerilor înregistrați oficial (iulie-septembrie 2007 – circa 70 mii, față de 80 mii în aceeași perioadă a anului 2006);
- este respectat planul de majorare a salariilor angajaților bugetari (HG nr.1399 din 12.12.2007);
- reprezentanții ai FMI consideră că situația economică a Moldovei este mai bună decât s-a prognozat (în prima jumătate de an creșterea economică a fost de 8 la sută, iar pentru semestrul doi – de circa 6 la sută);
- se constată o creștere considerabilă a fluxului de investiții în capitalul fix (conform datelor MEC, în primele 9 luni – cu 28,7%);
- a fost lansată campania de comunicare privind legalizarea capitalului.

Deficiențe și probleme:

- mediul de afaceri din Republica Moldova este slab, sînt necesare reforme în domeniile: optimizării procedurilor de reglementare; reforma judiciară; consolidarea procedurilor de faliment; perfecționarea legislației ce vizează activitatea de afaceri; simplificarea cerințelor de licențiere și modernizarea sistemului de administrare fiscală⁶⁴;
- numărul organelor de control rămîne considerabil, iar competențele acestora sînt prea largi, situație ce afectează serios libertatea activității economice; Președintele RM a cerut Guvernului elaborarea și realizarea unui plan de acțiuni de ordin legislativ și instituțional în vederea reorganizării în regim de urgență a sistemului organelor de control⁶⁵; măsuri „haotice” luate de autorități pentru reducerea personalului organelor de control nu au un impact principal, general și considerabil⁶⁶;
- Asociația Investitorilor Străini în Moldova și agenții economici cu capital străin au adus acuzații Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței⁶⁷, calificînd măsurile întreprinse de Agenție drept abuzive și în stare să deterioreze climatul investițional (cazurile respective se examinează în instanțele de judecată naționale);
- continuă promovarea unor comenzi administrative în sfera businessului farmaceutic, în detrimentul intereselor economice⁶⁸;
- Republica Moldova a coborît cîteva poziții în ratingul competitivității⁶⁹;
- Se atestă înrăutățirea unor indicatori ai libertății businessului, sistemul de impozitare rămîne neadecvat (rata impozitelor constituie circa 44%)⁷⁰;
- unele decizii ale autorităților din sfera pieții financiare provoacă îngrijorări⁷¹;
- reprezentanții ai organizațiilor oamenilor de afaceri consideră că mediul de afaceri nu s-a îmbunătățit considerabil⁷²; organele de drept sînt acuzate că ar interveni în scopul influențării cedării unor afaceri⁷³;
- legalitatea și profitabilitatea unor recente privatizări sînt puse la îndoială⁷⁴;
- se mai atestă cazuri de revizuire a unor decizii de privatizare a bunurilor publice⁷⁵;
- rămîne incertă situația dreptei și prealabilei despăgubiri a proprietarilor de terenuri din zona de construcție a căii ferate Cahul-Giurgiulești⁷⁶.

Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției

Evoluții:

- este aprobată Strategia de comunicare cu privire la integrarea europeană a Republicii Moldova (HG nr.1524/29.12.2007);
- sînt inițiate proiecte menite să asigure transparența decizională în APL din mun.Chișinău⁷⁷;

⁶¹ Activități ale MEC, în cadrul programului TACIS „Suport IMM în zona rurală”;

⁶² Studiul „Doing Business 2008”, WB și IFC;

⁶³ Întrevederea reprezentanților AISM cu Prim-ministrul, 12.12.2007;

⁶⁴ Concluziile misiunii FMI, 21.12.2007, www.imf.md;

⁶⁵ Comunicat de presă al Președinției, 31.10.2007, <http://www.president.md/search.php?id=5475&lang=rom>;

⁶⁶ A se vedea și Comentariul lui I.Guțan, IPN, 06.11.2007, www.info-prim.md;

⁶⁷ Conferința de presă a AISM, 30.10.2007; Conferința de presă a reprezentanților „Sun-Comunciations”, 31.10.2007;

⁶⁸ HG nr.1123/15.10.2007 privind aprovizionarea instituțiilor medico-sanitare publice cu antibiotice pentru anul 2008 numai de la S.A. „Farmaco”, la prețuri mai mari ca cele de pe piață;

⁶⁹ A se vedea: www.qcr.weforum.org;

⁷⁰ Studiul „Doing Business 2008”;

⁷¹ BC „Moldova Agroindbanc” este nemulțumită de acțiunile CNPF, comunicat DECA-press, 02.11.2007;

⁷² Interviu cu Ion Leșan, director executiv al Clubului Oamenilor de afaceri „Timpul”, Publicația ECO, Nr.154 din 19.12.2007;

⁷³ Conferința de presă a acționarului principal al SA „Agurdino”, Agenția Infotag, 20.11.2007;

⁷⁴ Articolul „Căderea „Cosmosului”, publicația „Ziarul de Gardă”, 01.11.21007, 06.12.2007;

⁷⁵ Comunicate de presă ale Procuraturii generale privind recunoașterea nulității actelor juridice de înstrăinare a imobilelor SA „Viorica-Cosmetic” și a privatizării a 65,86% acțiuni ale SA „Cariera de granit și pietriș din Soroca”, ultima decizie fiind calificată de foștii proprietari drept expropriere abuzivă;

⁷⁶ Ședința Guvernului din 21.11.2007, Prim-ministrul a declarat că proprietarii de pământ din zona de construcție vor fi obligați să-și vîndă terenurile;

⁷⁷ Un grup de ONG-uri au prezentat la Consiliul municipal proiectul Regulamentului respectiv;

- sînt lansate cursuri de instruire pentru reprezentanții ai instanțelor judecătorești (etica judiciară, relații cu publicul)⁷⁸;
- este aprobată o hotărîre cu privire la Pagina oficială a Guvernului în Internet (HG nr. 1464/24.12.2007), se implementează HG 668/ 19.06.2006 privind paginile oficiale ale autorităților publice în Internet;
- societatea civilă este implicată în procesul de monitorizare a programelor de bună guvernare și anticorupție⁷⁹;
- se întreprind măsuri pentru punerea în aplicare a legii cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (Ordinul CCCEC nr.117 din 20.11.2007);
- au loc manifestații publice, științifico-practice pe teme anticorupție și fenomene conexe⁸⁰;
- continuă activități de contracarare a corupției, funcționari sînt prinși în flagrant, cazurile sînt făcute publice⁸¹; a crescut numărul dosarelor trimise în instanța de judecată⁸²;
- este lansată implementarea Planului Preliminar pe Țară (PPT) al Fondului "Provocările Mileniului" (24,7 mln de dolari, pentru reforme în domeniul bunei guvernări și reducerea corupției); instituțiile publice au prezentat rapoarte despre implementarea acțiunilor prevăzute de PPT⁸³; reprezentanții PPT declară că implementarea acestuia decurge eficient⁸⁴;
- structura CCCEC este pregătită pentru revizuire, consultată cu experții Corporației „Provocările Mileniului”;
- ONG-urile continuă să se manifeste activ în domeniu, implementează proiecte, se implică în monitorizarea planurilor anticorupție⁸⁵;
- implementarea Strategiei Anticorupție este examinată periodic la ședințele Guvernului (HG Nr.1519/29.12.2007);
- majoritatea măsurilor restante pentru implementarea Strategiei se află la etapa finală de implementare.

Deficiențe și probleme:

- nu este creat și promovat cadru legislativ pentru asigurarea transparenței decizionale⁸⁶;
- reluarea transmiterii în direct a ședințelor Parlamentului este obstrucționată de majoritatea parlamentară⁸⁷; exponenți ai partidului de guvernămînt consideră că transparența parlamentară deranjează⁸⁸;
- întîrzie măsuri de promovare a transparenței și guvernării electronice (nu sînt realizate efectiv acțiuni din secțiunea II a Anexei 2 la HG nr.255/09.03.2005; din secțiunile II, III ale Anexei la HG 606/01.06.2007);
- experți locali consideră că transparența instituțională nu a evoluat, libertatea presei a fost încălcată⁸⁹;
- Hotărîrea Parlamentului nr.284-XVI din 14.12.2007 privind aprobarea devizului de cheltuieli al Parlamentului pentru anul 2008 nu a fost însoțită de o notă de argumentare, de informații despre sursele ce vor fi alocate pentru asigurarea activității spicherului, adjuncților acestuia, a fracțiunilor parlamentare, a fost aprobată fără informare despre cheltuielile din 2007 (prin Legea nr.430-XVI din 27.12.2006, din Regulamentul Parlamentului a fost exclusă prevederea care obliga la verificarea și aprobarea în plen a dării de seamă despre executarea bugetului Parlamentului, după verificarea acesteia de către Comisia parlamentară de specialitate);
- Guvernul a aprobat, fără temei legal expres stabilit, un regulament-tip (HG nr.1514/29.12.2007) ce restricționează accesul în sediile autorităților centrale, prevede restricții de pază, supravegherea angajaților și a solicitanților;
- în pofida eforturilor depuse, indicatorii RM în sfera lupei cu corupția sînt slabi, necesită îmbunătățire considerabilă⁹⁰;
- acțiuni prevăzute pentru implementarea Strategiei naționale anticorupție nu sînt executate plenar, în termenele stabilite (pct.1.18, 1.19, 1.20, 3.3, 4.1, 4.14, 5.1 din anexa la HP nr.421/16.12.2004); întîrzie și multe acțiuni prevăzute de alte planuri în domeniu (PPT „Provocările Mileniului”, IPAP RM-NATO, Strategia de consolidare a sistemului judecătoresc etc.);
- întîrzie considerabil adoptarea și punerea în aplicare a unor acte legislative importante (privind statutul funcționarului public și Codul etic al acestuia, combaterea corupției, conflictul de interese, protecția martorilor/părții vătămate, răspunderea ministerială ș.a.); declararea averilor și veniturilor demnitarilor rămîne o sferă neabordată, iar activitatea în domeniu - compromisă;
- Raportul Național Anticorupție 2007 relevă efectuarea unor acțiuni în domeniu, dar nu analizează deficiențele și cauzele lor, nu stabilește prioritățile de viitor⁹¹;

⁷⁸ Cursuri desfășurate în cadrul PPT „Provocările Mileniului”, 30.10.2007-1.11.2007; 6-16 noiembrie 2007;

⁷⁹ Alianța Anticorupție va monitoriza activitățile anticorupție în 5 domenii/instituții;

⁸⁰ Conferința „Cultura juridică și prevenirea corupției”, 01.11.2007; Conferința națională anticorupție, 6-7 decembrie 2007;

⁸¹ Comunicate CCCEC, MAI, Procuratura Generală;

⁸² Interviu Procurorului General acordat publicației „KP v Moldove”, 29.01.2008;

⁸³ MAI, Serviciul Vamal, Serviciul Fiscal; www.mca.gov.md;

⁸⁴ Interviu cu Mark Levinson, consilier superior Programe Anticorupție, manager al PPT;

⁸⁵ Activitatea Alianței Anticorupție, a ONG-urilor: CAPC, TI etc.

⁸⁶ Proiectul Legii rămîne obstrucționat nemotivat, trebuia adoptat pînă la finele anului 2007 (conform pct.5, obiectivul 1.31 din HG nr.1506/29.12.2006, IPAP RM-NATO);

⁸⁷ La ședința plenară din 22.11.2007 a fost respinsă inițiativa includerii în ordinea de zi a inițiativei legislative respective, propunerile unui post privat de radio, care nu implică cheltuieli publice, nu sînt examinate, fără motive plauzibile;

⁸⁸ Agenția IPN, despre declarațiile deputatului V.Stepaniuc, 09.11.2007;

⁸⁹ Interviu acordat de Vasile Spinei, președintele Centrului „Acces-info”, Agenției IPN 03.01.2008;

⁹⁰ Declarațiile Președintelui RM la ședința de lucru din 03.12.2007

⁹¹ Raport plasat pe www.cccec.md, rubrica „Organizare/Rapoarte”;

- măsurile anticorupție întreprinse de anumite instituții sînt apreciate ca nesatisfăcătoare⁹²;
- partide politice declară că activitatea anticorupție rămîne formalizată, actele elaborate nu au calitatea necesară, nu este abordată suficient combaterea corupției „la nivel înalt”⁹³;
- experți internaționali indică mai multe probleme în activitatea anticorupție⁹⁴; studii independente atestă un nivel redus (slab) al activității de combatere a corupției în Moldova⁹⁵;
- reprezentanți ai instituțiilor comunitare declară că Moldova are restanțe la combaterea corupției⁹⁶;
- se confirmă prejudicierea intereselor publice, implicarea în acte abuzive a fostei conduceri a APL din mun.Chișinău⁹⁷, dar acoperirea politică de la momentul promovării deciziilor nu permite să se solicite repararea efectivă a prejudiciilor⁹⁸;
- studii specializate atestă nivel mare al corupției în prestarea unor servicii publice⁹⁹;
- autoritățile pun la îndoială veridicitatea sondajelor și evaluărilor internaționale care atestă creșterea percepției corupției în RM¹⁰⁰ etc.

⁹² Ședință a grupului de monitorizare a implementării strategiei naționale anticorupție, 31.10.2007: situația și măsurile de luptă cu corupția în sistemul medical sînt apreciate ca nesatisfăcătoare;

⁹³ Declarația Frațiunii AMN în ședința Parlamentului din 27.12.2007; Raportul Național Anticorupție 2007 (combaterea corupției la nivel înalt);

⁹⁴ Interviu cu M.Levinson, manager al PPT al Corporației Provocările Mileniului, www.mca.gov.md;

⁹⁵ Studiul „Global Integrity Index 2007”, www.globalintegrity.org;

⁹⁶ La întrevvedere cu Președintele RM, Președintele Parlamentului European a declarat că Moldova are restanțe serioase la capitolul combaterii corupției și implementarea reformei în domeniu;

⁹⁷ Rezultatele controlului Curții de Conturi, Nota explicativă prezentată Consiliului municipal de Direcția Construcției capitale;

⁹⁸ Articolul „Furt legalizat din banii publici”: „...în perioada anilor 2004 - 2006, bugetul municipal a fost „secat” de sute de milioane de lei”, publicația „Jurnal de Chișinău”, nr.645 din 07.12.2007;

⁹⁹ Studiul „Necesitatea informației cadastrale și cauzele existenței corupției”, publicația Analitique”, nr.44 din 01.12.2007;

¹⁰⁰ Raportul Național Anticorupție 2007, secțiunea finală, despre IPC 2007;

Grila de monitorizare 2. Consolidarea capacității administrative

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T4-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T4-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Reforma administrativă și Eficiența administrativă / Stabilitatea politicii de guvernare	<ul style="list-style-type: none"> Sînt implementate activități ale reformei APC; Este aprobat proiectul legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public; Au loc instruirii ale angajaților în APC; Au loc reorganizări; Au loc măsuri de pregătire pentru implementarea legilor privind descentralizarea și dezvoltarea regională; Se dezvoltă sfera TI, este perfecționat cadrul legislativ în domeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> Funcționarii devin mai pregătiți; Structurile reorganizate pot face față cerințelor și priorităților; Majoritatea acțiunilor prevăzute sînt realizate sau în curs de realizare; Se reduce numărul de funcționari cu atribuții de control; A crescut numărul conexiunilor la Internet; Apar noi servicii electronice; Este adoptată legea comunicațiilor electronice; Este asigurată protecția sistemelor informatice; O serie de măsuri întîrzie, nu au finalitatea necesară, obiectivele stabilite inițial nu sînt atinse; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Activitatea unității de coordonare a reformei APC; Asistența și monitorizarea internațională; Situația social-politică stabilă; Situația externă favorabilă RM; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Lipsa resurselor adecvate; Tergiversarea unor măsuri din planurile de acțiuni; Control parlamentar inefficient; Decizii anterioare de reorganizare inefficiente; Tratamentul diferențiat al autorităților APL; Politicizarea AP; Dorința de a păstra influența în teritoriu, iar descentralizarea reală ar reduce această influență; Lipsa capacităților și experienței în APL; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Rapoartele privind reforma APC; Rapoartele privind implementarea planurilor și strategiilor guvernamentale; Evaluări internaționale; Mass-media; Declarații ale formațiunilor politice, ale aleșilor locali; Resurse web (MAPL RAPC ș.a.);
	<ul style="list-style-type: none"> Sarcinile stabilite în programul de guvernare se realizează; Există creștere economică; Statul intervine pentru revizuirea privatizărilor anterioare; Se încearcă contestarea rezultatelor alegerilor locale; Întîrzie implementarea în termen a unor documente de politici și planuri; Este promovată interdicția dublei cetățenii pentru funcționari; 	<ul style="list-style-type: none"> Sînt aprobate proiecte strategice importante (SND), se implementează programele anterioare; Crește volumul investițiilor în capital fix; Revizuirea privatizărilor; Organele de drept sînt atrase în procese post-electorale; Promovarea unor proiecte strategice este defectuoasă din lipsa de resurse, birocrație; Funcționari pregătiți vor fi nevoiți să părăsească serviciul public, persoane active civic nu se vor putea implica în activități politice; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> asistența externă; consecvența, analiza implementării unor reforme; situația social-politică stabilă; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Interesele economice promovate abuziv de autorități; Revizuirea tardivă a privatizărilor afectează stabilitatea și încrederea; Revizuirea radicală a politicii în domeniul dublei cetățenii afectează stabilitatea, poate determina trieri abuzive; 	+0,5	
Depolitizarea administrației publice / Interferența intereselor economico-administrative și politice	<ul style="list-style-type: none"> Se menține controlul politic central; APC este puternic politizată; Decizii politice abuzive ale autorităților din mandatele precedente cauzează prejudicii noilor componente ale APL; Și în APL se atestă tendințe de politizare; 	<ul style="list-style-type: none"> Nivelul independenței funcționarilor de influența politică este redus; Angajările/concedierile au și caracter politic; Stabilitatea în funcții nu este garantată; Administrațiile conduse de opoziție sînt marginalizate, exponenții continuă să fie intimidați (prin controale, persecuții judiciare); 	<p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Problema depolitizării nu este abordată măcar conceptual; Interesele partidului politic aflat la guvernare; Nu este adoptată noua lege a serviciului public, Codul de etică, principiul depolitizării nu este promovat la nivel central și local; Angajarea în serviciul public nu are loc preponderent pe bază de concurs; 	-0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Stenogramele ședințelor plenare ale Parlamentului; Noutățile reformei APC; Declarațiile partidelor politice și ale aleșilor locali; Mass-media; Evaluări independente; Resurse web;
	<ul style="list-style-type: none"> Se îmbunătățesc anumiți indicatori pentru business; Deetatizarea proprietății publice aduce venituri în buget; Reforma regulatoare se implementează, dar cu întîrzieri; Se atestă cazuri de intervenții administrative și chiar represive în sfere ale businessului; 	<ul style="list-style-type: none"> Este mai accesibilă înregistrarea proprietății, executarea contractelor; Gestionarea resurselor financiare publice rămîne defectuoasă; Legile modificate în procesul „Ghilotina 2” nu au intrat în vigoare; Investitorii califică drept abuzive unele decizii în sfera concurenței; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Colaborarea autorităților cu reprezentanții business-ului; Reforma regulatorie; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Factorii politici rămîn interesați în derularea afacerilor; Nu este adoptată o lege despre conflictul de interese; Intervenții abuzive ale organelor de drept și control; Nu este adoptată Legea privind auditul intern în sectorul public 	+ 0,5	

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T4-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T4-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției	<ul style="list-style-type: none"> Sînt aprobate documente menite să sporească transparența; Crește transparența web; Se efectuează instruire specializată; Accesul la informația de interes public și transparența continuă să fie limitată; 	<ul style="list-style-type: none"> Se va implementa o nouă Strategie de comunicare în domeniul integrării europene; Se întreprind acțiuni pentru sporirea transparenței web, paginile oficiale încep să fie actualizate și completate, dar insuficient; Angajați în sistemul judiciar sînt instruiți în relații publice, etică judiciară; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Implementarea unor proiecte și programe de e-guvernare; Dezvoltarea și dotarea autorităților cu TI; Monitorizarea internă și externă. <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Transparența și cooperarea autorităților cu mass-media rămîne problematică; Este obstrucționată transmiterea în direct a ședințelor Parlamentului; Informarea se realizează în special, doar „la cerere”; Accesul la informația cu caracter juridic rămîne dificil (doar prin Internet), costul Monitorului Oficial rămîne exagerat; Promovarea proiectului Legii privind transparența decizională este în continuare obstrucționată; Nu se întreprind măsuri eficiente pentru declararea și controlul averilor demnitarilor; 	- 0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Rapoarte ale instituțiilor internaționale; Resursele web ale autorităților publice; Mass-media; Evaluări independente
	<ul style="list-style-type: none"> Se implementează Strategia națională Anticorupție; Sporește asistența internațională, sînt lansate noi programe anticorupție; Sectorul asociativ devine mai activ; Multe acțiuni planificate întîrziate; Voința politică nu este demonstrată prin acțiuni eficiente; Sînt promovate decizii care pot reduce transparența și colaborarea cu publicul; Indicatorii în sfera combaterii corupției rămîn reduși; Este adoptată o nouă Lege a partidelor; 	<ul style="list-style-type: none"> Se realizează acțiuni prevăzute pentru implementarea Strategiei, dar se atestă și multiple acțiuni nerealizate; Noile programe contribuie la activizarea acțiunilor în domeniu; ONG-urile participă la monitorizarea programelor anticorupție; Continuă activități de cotracarare a corupției, funcționari sînt prinși în flagrant, crește numărul de infracțiuni depistate; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea și asistența internațională; Monitorizarea internă; Activitatea ONG specializate; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Tergiversarea unor acțiuni; Lipsa unor cazuri de rezonanță privind persoane afiliate puterii; Nu este asigurată combaterea corupției la nivel înalt; Declarații și informații despre abuzuri și încălcări rămîn fără urmări esențiale; Prezența și implementarea concomitentă a cîtorva programe, cu acțiuni similare ori suprapunerii (IPAP, MOLICO, MCC); APL nu este implicată serios în realizarea Strategiei anticorupție și programele conexe; Condamnări cu privațiune de liberate sînt reduse la număr, interdicția ocupării funcțiilor se aplică rar, confiscarea averii nu se aplică; Noile reglementări privind finanțarea partidelor și controlul în domeniu nu sînt puse în aplicare; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Declarații ale autorităților, ale reprezentanților instituțiilor comunitare; Informația despre activitatea CCCEC, a Procuraturii; Raportul Național Anticorupție 2007; Studii independente; Mass-media;

3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN

Negocierile politice în format „5+2”

Mediatorii și observatorii în problema transnistreană și-au continuat eforturile în vederea reluării procesului de negocieri politice în format „5+2”. Ministrul spaniol de Externe, Președintele în Exercițiu al OSCE, Miguel Angel Moratinos, a întreprins o vizită la Chișinău, unde a pledat pentru identificarea unei poziții comune a statelor OSCE în problema transnistreană în cadrul Reuniunii Ministeriale a OSCE de la Madrid. Tentativa de a organiza o rundă de negocieri în format „5+2” înainte de Reuniunea de la Madrid a eșuat, în ciuda unui acord atins în acest sens de către mediatorii și observatorii în cadrul consultărilor de la Viena din octombrie.

Reuniunea Ministerială a OSCE de la Madrid din 29-30 noiembrie nu a reușit nici anul acesta să adopte o declarație regională cu privire la Moldova, în ciuda sprijinului din partea Președinției OSCE, UE și SUA. Ministrul portughez de Externe, Luis Amado, vorbind din partea Președinției UE a pledat pentru reluarea necondiționată a negocierilor în problema transnistreană și pentru identificarea unei soluții viabile, care ar reglementa „aspectele politic, economic și de securitate ale conflictului, inclusiv transformarea actualului mecanism de pacificare.”¹⁰¹

Președintele Vladimir Voronin a înaintat în cadrul unei serii de interviuri mass-media un pachet de inițiative de consolidare a securității și încrederii dintre regiunea transnistreană și restul RM, care vizează cooperarea economică și comercială; dezvoltarea infrastructurii; ocrotirea sănătății; soluționarea problemelor sociale; distribuirea ajutoarelor umanitare; soluționarea problemelor în agricultură; cooperarea în domeniul educației; demilitarizarea și consolidarea securității. Guvernul RM a creat șapte grupuri de experți pentru elaborarea unor proiecte în vederea realizării în practică a inițiativelor președintelui. Inițiativele Președintelui au fost salutate de participanții la mecanismul de negocieri, iar UE și-a arătat disponibilitatea de a sprijini realizarea lor prin asistență tehnică și financiară.

Dialog politic UE – RM în problema transnistreană

În timpul unei vizite la instituțiile europene și NATO din 5-6 decembrie, Președintele Vladimir Voronin a discutat aspecte ale problemei transnistrene cu Înalțul Reprezentant al UE pentru Politica Externă și de Securitate, Javier Solana, și Comisarul pentru Politica Externă și Politica Europeană de Vecinătate, Benita Ferrero-Waldner. Printre altele, s-a convenit că agenții economici transnistreni care activează „în mod legal prin intermediul sistemului vamal al Moldovei” vor avea acces la preferințele comerciale asimetrice care vor fi acordate Moldovei la începutul anului 2008 de către UE.

Reprezentantul Special al UE pentru Moldova, Kalman Mizsei, a purtat consultări cu autoritățile de la Chișinău și cele de la Tiraspol cu privire la inițiativele Președintelui Voronin și Reuniunea Ministerială a OSCE, chemînd părțile să reia negocierile fără întârziere. Ambasadorul Mizsei a avut o întrevedere și cu reprezentanții Camerei de Comerț de la Tiraspol, în cadrul căreia a enunțat disponibilitatea UE de a contribui la dezvoltarea micului business în regiune, precum și de a acorda ajutor umanitar direct regiunii transnistrene pentru eliminarea consecințelor secetei din vara anului 2007.

Asistență diplomatică și politică UE

Vice-președintele Parlamentului European, Miguel Angel Martinez, a pledat pentru consolidarea rolului UE în procesul de reglementare a conflictului transnistrean în timpul unei vizite la Chișinău. Potrivit Moldpres, parlamentarul european a declarat că actualul statut de observator al UE în procesul de reglementare nu este unul efectiv și nu corespunde rolului pe care UE trebuie să și-l asume pe continentul european. Acesta și-a exprimat speranța că viitorul cadru legal și politic al relațiilor dintre UE și Moldova va prevedea un rol mai activ pentru UE în procesul de reglementare transnistreană, idee care a fost sprijinită de autoritățile de la Chișinău.

De remarcat că propunerile înaintate de Miguel Angel Martinez la Chișinău cu privire la asumarea de către UE a unui rol mai activ în reglementarea conflictelor „înghețate” și-au găsit reflectarea și în Rezoluția Parlamentului European cu privire la consolidarea PEV din 15 noiembrie 2007. În Rezoluție se recomandă angajarea UE, inter alia, în programe de consolidare a încrederii, proiecte educaționale și de dezvoltare a societății civile în regiunilor secesioniste. În aceeași Rezoluție, forul european cheamă Ucraina să se alinieze la restricțiile de călătorie aplicate liderilor transnistreni de către UE.¹⁰²

Angajamentele de la Istanbul ale Federației Ruse

Reuniunea Ministerială a OSCE din 29-30 noiembrie de la Madrid nu a reușit pentru al cincilea an consecutiv să adopte o declarație finală din cauza dezacordului dintre majoritatea statelor OSCE și Federația Rusă pe marginea onorării de către aceasta a angajamentelor de a-și retrage trupele și munițiile din Republica Moldova. Ministrul moldovean de Externe, Andrei Stratone, a cerut retragerea necondiționată a trupelor și munițiilor rusești din regiunea transnistreană, declarînd că realizarea plenară a angajamentelor de la Istanbul va avea o influență pozitivă asupra procesului de identificare a unei soluții politice a problemei transnistrene. De asemenea, RM a pledat pentru reducerea contingentului militar al mecanismului de pacificare, precum și pentru „transformarea imediată a așa-zisei operațiuni de pacificare într-o misiune civilă multinațională cu mandat

¹⁰¹ Declarația de deschidere a ES DI Luis Amado, ministru de Stat și al Afacerilor Externe al Portugaliei, Președinte al Consiliului UE, în cadrul Reuniunii Ministeriale a OSCE de la Madrid, 29 noiembrie 2007, www.osce.org.

¹⁰² Rezoluția Parlamentului European cu privire la consolidarea PEV, 15 noiembrie 2007, www.europarl.europa.eu.

OSCE.”¹⁰³ Ministrul Stratan a salutat în acest context inițiativa SUA de a lansa o misiune de supraveghere a forțelor de pacificatori din zona de securitate.

În ciuda suspendării de către Rusia a participării sale la Tratatul adaptat cu privire la Forțele Convenționale în Europa, statele NATO au continuat condiționarea ratificării acestuia prin realizarea plenară de către Rusia a angajamentelor sale de la Istanbul cu privire la Georgia și Moldova.

Securizarea frontierei moldo-ucrainene

La 30 noiembrie a demarat cea de-a cincea fază a activității Misiunii de asistență la frontieră în Moldova și Ucraina, care a fost extinsă pentru doi ani până în noiembrie 2009. Potrivit unui comunicat al Misiunii, în lunile septembrie – octombrie Misiunea a continuat să monitorizeze realizarea Declarației Comune a premierilor moldovean și ucrainean din 30 decembrie 2005, precum și aplicarea regulamentului cu privire la accesul agenților economici transnistreni la preferințele comerciale europene. Potrivit aceleiași surse, până la sfârșitul lunii octombrie circa 370 de agenți economici transnistreni s-au înregistrat permanent sau provizoriu la Camera de Comerț a Moldovei, iar valoarea schimburilor comerciale ale acestora cu statele UE a atins 700 milioane de euro.¹⁰⁴ Alte activități desfășurate de misiune în această perioadă au ținut de dezvoltarea capacității serviciilor de grăniceri ai Moldovei și Ucrainei, dotarea acestora cu echipament specializat, organizarea unor vizite de studiu și acordarea consultației de către experții misiunii. Printre domeniile care continuă să prezinte cele mai multe probleme Misiunea a remarcat lupta cu corupția și contrabanda, prevenirea criminalității, perfecționarea schimburilor de informații. În același timp, Misiunea a continuat să dezvolte noi scheme de activități lucrative ilicite, cea mai recentă din acestea a vizat înregistrarea mașinilor străine de lux în regiunea transnistreană de către cetățeni ai Ucrainei.

Participarea societății civile

În cadrul unei vizite la Tiraspol Reprezentantul Special al UE pentru Moldova a anunțat despre o deschiderea unui Centru de Informare Europeană în regiunea transnistreană și a asigurat autoritățile transnistrene că problemele legate de activitatea Centrului vor fi subiectul unui dialog continuu dintre reprezentanții UE cu autoritățile transnistrene.

Nu există informații oficiale cu privire la structura, finanțarea sau activitatea exactă a preconizatului Centru. Se pare însă că există deja un grup de inițiativă pentru înregistrarea Centrului la Tiraspol. Potrivit unui reprezentant al acestui grup, Centrul va fi deschis până la sfârșitul anului 2008 și va oferi informații despre Politica Europeană de Vecinătate, spațiul Schengen și PAUERM; va organiza schimburi interculturale, științifice și educaționale cu statele UE; va avea un site web și o publicație intitulată „Transnistria europeană.”¹⁰⁵ Potrivit aceleiași surse, fondatorii vor invita reprezentanți ai autorităților de la Chișinău și Tiraspol în calitate de observatori speciali.

Ideea deschiderii unui Centru de informare europeană în Transnistria este discutată de mai mult timp în rândul organizațiilor societății civile drept o inițiativă care ar contribui la o vizibilitate și cunoaștere mai bună a UE în regiune și prin urmare la promovarea valorilor europene. În același timp, inițiativa va reuși în măsura în care va fi una cât se poate de independentă de autoritățile Transnistriei, precum și de adepții declarați ai independenței și statalității acesteia.

¹⁰³ Declarația ES DI Andrei Stratan, ministrul de Externe și Integrare Europeană a RM, în cadrul ședinței de deschidere a Reuniunii Ministeriale a OSCE de la Madrid, 29 noiembrie 2007, www.osce.org.

¹⁰⁴ Sumar al raportului către cea de-a VIII reuniune a Consiliului Consultativ al EUBAM, 30 noiembrie 2007”, www.eubam.org.

¹⁰⁵ “În Transnistria se va deschide un Centru de informare europeană”, Novii Reghion, 21 noiembrie 2007, www.nr2.ru/pmr.

Grila de monitorizare 3. Conflictul transnistrean

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T4-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori ce favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T4-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Negocierile politice (formatul "5+2")	<ul style="list-style-type: none"> Negocierile politice au rămas blocate în ciuda eforturilor mediatorilor și observatorilor și a vizitei în RM a Președintelui în exercițiu al OSCE. Reuniunea Ministerială a OSCE nu a reușit să adopte o declarație regională cu privire la Moldova. Președintele Vladimir Voronin a înaintat o serie de inițiative de consolidare a încrederii și securității, acestea au fost salutate de participanții la mecanismul de negocieri, dar respinse de autoritățile transnistrene. 	<ul style="list-style-type: none"> Negocierile politice au rămas blocate. Incapacitatea OSCE de a adopta o declarație regională cu privire la Moldova pune la îndoială eficacitatea acestei organizații. Inițiativele Președintelui Voronin sint salutate de UE, OSCE, SUA, Ucraina și Rusia, dar aplicarea lor practică este dificilă din cauza dezinteresului Transnistriei. 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Eforturile susținute ale mediatorilor și observatorilor. <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Politica Rusiei, reluarea asistenței financiare din partea acesteia pentru regiunea transnistreană. 	0	Moldpres, Novii Region, Infotag.
Cooperare UE-Moldova	<ul style="list-style-type: none"> Președintele Voronin a discutat problema transnistreană la Bruxelles cu Javier Solana, Benita Ferrero-Waldner și alți oficiali europeni. Reprezentantul Special al UE pentru Moldova a purtat consultări la Chișinău și Tiraspol. 	<ul style="list-style-type: none"> Problema transnistreană figurează drept prioritate pe agenda relațiilor UE-RM. RSUE asigură dialogul continuu dintre UE și autoritățile RM în problema transnistreană și „prezența” UE pe teren. 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Politica Europeană de Vecinătate. Deschiderea și credibilitatea RM. Progresul realizat de RM pe alte domenii ale PAUERM. 	+ 1	Pagina de Internet a UE, Moldpres, Novii Region, Pagina de Internet a Președintelui RM.
Asistență diplomatică și politică UE	<ul style="list-style-type: none"> Vice-președintele Parlamentului European a întreprins o vizită în Moldova unde a pledat pentru o implicare mai mare a UE în reglementarea problemei transnistrene. Rezoluția PE cu privire la consolidarea PEV recomandă consolidarea rolului UE în soluționarea conflictelor „înghețate” și cheamă Ucraina să se alăture la interdicțiile de călătorie instituite de UE pentru liderii transnistreni. 	<ul style="list-style-type: none"> Problema transnistreană figurează drept prioritate pe agenda relațiilor UE-RM. Activitatea PE contribuie la sensibilizarea factorilor de decizie europeni vizavi de problema conflictelor „înghețate”. Condiționarea relațiilor UE-Ucraina prin cooperarea Ucrainei la reglementare. 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Politica Europeană de Vecinătate. Deschiderea și credibilitatea RM. Progresul realizat de RM pe alte domenii ale PAUERM. 	+ 1	Pagina de Internet a Parlamentului European, Infotag, Moldpres.
Angajamentele de la Istanbul ale Rusiei	<ul style="list-style-type: none"> Statele NATO continuă să condiționeze ratificarea tratatului FCE prin retragerea trupelor și munițiilor rusești din Moldova, în ciuda suspendării participării Rusiei la acest tratat. Moldova a cerut în cadrul Reuniunii OSCE de la Madrid retragerea necondiționată a trupelor și munițiilor rusești din regiunea transnistreană, transformarea operațiunii de pacificare într-o misiune de observatori civili cu mandat OSCE. 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa progresului în viitorul previzibil în problema retragerii trupelor și munițiilor rusești din Transnistria. 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Insistența Moldovei asupra poziției enunțate la Reuniunea OSCE, alinierea cu poziția statelor NATO și UE. <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Politica externă tot mai intransigentă a Rusiei. 	0	Pagina de Internet a OSCE, pagina de Internet a MAEIE.
Securizarea frontierei moldo-ucrainene	<ul style="list-style-type: none"> A fost lansată cea de-a 5a fază a Misiunii de asistență la frontieră. Activitatea Misiunii a continuat să contribuie la aplicarea regimului vamal unificat și a regulamentelor cu privire la înregistrarea agenților economici transnistreni. Peste 370 de agenți economici transnistreni s-au înregistrat, iar volumul schimburilor comerciale ale acestora cu UE au crescut. 	<ul style="list-style-type: none"> Legalizarea business-ului transnistrean, participarea agenților economici transnistreni la spațiul vamal al RM, accesarea de către aceștia a preferințelor comerciale europene. Securizarea frontierei moldo-ucrainene, combaterea activităților ilicite. Profesionalizarea serviciilor vamale și de grăniceri. 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Participarea constructivă a Ucrainei. Sprrijinul UE, Politica Europeană de Vecinătate. 	+ 2	Pagina de Internet a EUBAM, Infotag, Moldpres.
Participarea societății civile	<ul style="list-style-type: none"> RSUE a anunțat despre deschiderea unui Centru de informare europeană în Transnistria. Un grup de inițiativă pentru înregistrarea Centrului declară că acesta va fi lansat în 2008. 	<ul style="list-style-type: none"> Sporirea vizibilității și a bunei cunoașteri a UE în regiunea transnistreană. Promovarea valorilor europene în Transnistria. 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Sprrijinul politic și financiar al UE pentru societatea civilă din regiune. Sensibilitatea față de conflict a activităților societății civile. 	0	Novii Region

4. JUSTIȚIE

Capacitatea de impunere a respectării legii / Statutul și independența judecătorilor și procurorilor / Transparența / Instruirea specialiștilor din sistem și finanțarea

Evoluții:

- sînt adoptate modificări legislative, privind: publicarea informațiilor și hotărîrilor judecătorești (Legea nr.258/29.11.2007); stabilirea drept încalcare disciplinară a încălcării prevederilor despre depunerea de către judecător a declarației de venituri și avere, a încălcării termenelor de redactare a hotărîrilor și de transmitere a copiilor acestora, transparența CSM (Legea nr.257/29.11.2007); stabilirea unor noi criterii și indicatori pentru aprecierea rezultatelor activității de urmărire penală (Legea nr.242/2007); posibilitatea solicitării de către colegiul disciplinar a verificărilor efectuate de inspectori-judecători (Legea nr.302/27.12.2007);
- grație colaborării între procurori și judecători, s-au redus tergiversările în examinarea cauzelor penale¹⁰⁶;
- CSM a aprobat Codul de etică al judecătorului (Hotărîrea nr. 366/15 din 29.11. 2007), precum și Regulamentul-model de ordine internă al judecătorilor și curților de apel (Hotărîrea nr.401/16 din 20.12.2007);
- sînt elaborate noi proiecte de legi vizînd procuratura, s-a decis unificarea proiectelor într-un singur document¹⁰⁷;
- este monitorizată implementarea Programului comun al CE și CoE privind sporirea independenței, transparenței și eficienței justiției¹⁰⁸;
- se realizează colaborări pentru implementarea componentei vizînd justiția a PPT al Corporației „Provocările Mileniului”¹⁰⁹;
- este aprobată Strategia de dezvoltare a sistemului de executare și Planul de acțiuni pentru implementarea ei (HG nr.1393/12.12.2007), precum și Concepția Sistemului informațional automatizat „Registrul procedurilor de executare” (HG nr.1520/29.12.2007);
- a demarat procesul de implementare a Legii privind asistența juridică garantată de stat: planul de măsuri și grupul de lucru au fost aprobate prin Ordinul MJ nr.412 din 01.11.2007; este definitivat proiectul Regulamentului Consiliului Național pentru asistența juridică garantată de stat, au fost solicitate sedii pentru Consiliu și oficiul teritorial (scrisoarea MJ nr.04/13498 din 10.12.2007); sînt instituite și funcționează 2 birouri-pilot de avocați publici (sect.Ciocana și Botanica din mun.Chișinău);
- pagina web a CSM se actualizează periodic prin plasarea hotărîrilor, anunțarea concursurilor de promovare în funcții a judecătorilor (insuficient însă, nu corespunde tuturor cerințelor);
- CSJ a evaluat executarea hotărîrilor sale anterioare privind examinarea cauzelor penale cu inculpați arestați și a constatat o îmbunătățire a calității efectuării justiției, recomandînd o serie de măsuri pentru soluționarea problemelor în domeniu¹¹⁰;
- a fost inaugurat Institutul Național al Justiției (INJ), activitățile în domeniu sînt apreciate pozitiv de instituții internaționale¹¹¹;
- în cadrul INJ sînt instruiți executori judecătorești, colaboratori ai serviciului de probațiune (cursuri de scurtă durată, seminare tematice);
- pentru anul 2008 au fost majorate cheltuielile pentru justiție (nesemnificativ, în comparație cu alte organe de drept); au crescut sursele alocate pentru INJ (bugetul INJ pentru 2008 va constitui circa 7,7 mln lei); pentru crearea rețelelor interne în instanțele de judecată în Legea bugetului de stat pentru anul 2008 sînt prevăzute 5,4 mln lei.

Deficiențe și probleme:

- întîrzie executarea mai multor măsuri ce rezultă din *PAUERM* și trebuiau îndeplinite pînă la finele anului 2007 (Planul de acțiuni prioritare aprobat prin HG nr.113/03.02.2007);
- nu au fost executate plenar și în termen acțiuni stabilite în *Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei* de consolidare a sistemului judecătorec (HP nr.174/19.07.2007): implementarea standardelor europene cu privire la asistența juridică garantată de stat; elaborarea unui cadru normativ privind evaluarea activității judecătorilor și personalului auxiliar și a unui concept de implementare a programului computerizat de administrare a cauzelor, de monitorizare a performanțelor personalului instanțelor judecătorești ș.a.
- au întîrziat acțiuni stabilite în *Programul național de implementare a IPAP RM-NATO* (HG nr.1506/29.12.2006): revizuirea sistemului de remunerare pentru asistență juridică garantată de stat; perfecționarea sistemului de impunere cu taxă de stat în vederea asigurării eficiente a accesului la justiție pentru persoanele social vulnerabile; publicarea informației de interes public pe paginile web ale instanțelor sistemului judecătorec; examinarea oportunității creării procuraturilor de nivelul instanțelor judecătorești, inclusiv pe lîngă curțile de Apel, Curtea de Apel Economică și Curtea Supremă de Justiție;
- întîrzie și activități din *Planul de măsuri* privind asigurarea respectării dreptului la petiționare, informație și acces la justiție (HG nr.1013/12.09.2007).
- schimbările din justiție încă nu se resimt în societate, încrederea populației în sistemul judecătorec este redusă (în jur de 30% sau chiar mai puțin)¹¹²;

¹⁰⁶ Ședința Colegiului procuraturii despre totalurile activității în anul 2007;

¹⁰⁷ Dezbateri asupra proiectelor de legi privind organizarea Procuraturii, cu privire la statutul procurorului și Consiliul Superior al Procuraturii, 15.11.2007;

¹⁰⁸ Program aprobat prin HG nr.959 din 22.08.2007; reuniunea din 12.11.2007 a Grupului interministerial pentru monitorizarea implementării; Ședință a Comitetului de Coordonare al Programului, 05.12.2007;

¹⁰⁹ Întrevederea viceministrului justiției cu Directorul pe Programe Preliminare, 04.12.2007;

¹¹⁰ Hot CSJ nr.22 din 05.11.2007;

¹¹¹ La inaugurare a participat Terry Davis, Secretar General al CE, care a ținut un discurs de apreciere, www.bice.md;

- continuă să fie invocate cazuri de implicare a demnitarilor de rang înalt în cadrul unor procese judiciare¹¹³;
- reprezentanții ai instituțiilor comunitare atenționează că în Republica Moldova se mai admit cazuri de persecuție judiciară a oponenților politici și a mass-media, că sînt necesare măsuri mai eficiente¹¹⁴;
- instanțe superioare anulează decizii judecătorești privind reprezentanții ai opoziției politice, însă abia după ce au avut loc încălcări ale drepturilor, după ce situația a provocat critici din partea instituțiilor internaționale, condamnarea RM de către CEDO¹¹⁵;
- completul de judecată ce examinează cauza unui reprezentant al opoziției a fost recuzat pe motiv de standarde duble, parțialitate, încălcarea dreptului la apărare¹¹⁶;
- sarcina de cauze ce revin judecătorilor este extrem de mare, este necesară majorarea numărului acestora și al asistenților ce ar ajuta la pregătirea dosarelor¹¹⁷, însă măsurile în acest sens se implementează anevoios;
- continuă să fie anulate hotărîri judecătorești privind proprietăți importante, situație care afectează încrederea justițiarilor de bună credință¹¹⁸;
- calitatea urmăririi penale necesită îmbunătățire considerabilă (procurorii au restituit pentru completarea urmăririi penale 900 cauze penale aflate în gestiunea MAI, 11 cauze penale în gestiunea Serviciului Vamal);
- demnitari cu funcții importante nu execută decizii judecătorești definitive, ceea ce provoacă noi prejudicii¹¹⁹;
- Asociația judecătorilor a exprimat îngrijorări argumentate referitor la răspunderea materială a judecătorilor, care ar putea surveni doar în cazul nerespectării intenționate a unor prevederi legale, în caz contrar, putînd limita independența puterii judecătorești¹²⁰;
- un Studiu referitor la transmiterea unor atribuții administrative de la judecători la personalul auxiliar, constată existența unor practici ce trebuie excluse din activitatea judecătorilor: orele de primire; graficul de serviciu; examinarea petițiilor cetățenilor. Există și atribuții care ar putea fi transferate de la judecători la grefieri: activități anterioare ședinței de judecată (verificarea cererilor, pregătirea dosarelor pentru ședința de judecată, prezentarea dosarului către judecător, pregătirea materialelor documentare); activități din timpul ședințelor de judecată; activități ulterioare ședinței (redactarea unor hotărîri judecătorești);
- se atestă încălcări ale legislației în procesul de gestionare a resurselor financiare alocate instanțelor judecătorești de rang suprem¹²¹;
- lideri politici, personalități din sfera businessului, apărători ai drepturilor omului, experți din sectorul neguvernamental ș.a., continuă să expună îngrijorări serioase referitoare la independența și eficiența justiției în RM¹²²;
- transparența rămîne redusă, paginile web nu corespund cerințelor de informare publică, se actualizează rar.

Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare

Evoluții:

- se menține procentajul cauzelor penale examinate în procedura specială a acordului de recunoaștere a vinovăției (49 la sută din numărul total al cauzelor penale deferite justiției)¹²³;
- Legea nr.134-XVI din 14.06. 2007 cu privire la mediere a fost reexaminată și adoptată de Parlament, iar la finele anului 2007 - publicată în Monitorul Oficial;
- a fost aprobat Planul de măsuri al MJ privind implementarea Legii cu privire la mediere (Ordinul MJ nr.485/18.12.2007); Ministerul Justiției a solicitat autorităților vizate delegarea reprezentanților în Comisia de selectare a membrilor Consiliului de mediere;
- se desfășoară seminare privind aplicarea pedepselor alternative (14.12.2007, în mun.Bălți, pentru oficiile de executare din zona Nord); reprezentanții ai RM participă la manifestări internaționale tematice (Conferința internațională „probațiunea în Europa, Estonia; Atelierul „Activitatea de probațiune în privința minorilor. Experiența Moldovei și a Franței”, 27-29 noiembrie 2007, mun.Bălți, Cahul, Chișinău);

¹¹² Adresările frecvente la Centrul pentru Drepturile Omului (interviul avocatului parlamentar Raisa Apolschi, Agenția IPN, 03.01.2008); Sondajele BSP (Omnimas, noiembrie 2007); BOP (IPP, noiembrie 2007);

¹¹³ La 24.12. 2007, avocatul Veaceslav Țurcan a cerut în cadrul Plenului CSJ emiterea unei încheieri interlocutorii în adresa Parlamentului, pentru inițierea procedurii de demitere a Președintelui RM, pe motiv că judecătorul instanței de fond în repetate rînduri, nemijlocit în ședința de judecată, în prezența mai multor persoane care erau prezente în sala de judecată, afirma că „dosarul se află la controlul Președintelui RM” și că „este chemat sistematic să raporteze despre mersul examinării cauzei penale”; Implicarea deputatului PCRM V.Mișin, a ex-consilierului prezidențial S.Mocanu în cazul „Eugenia Duca”, interviul din publicația „Jurnal de Chișinău”, 30.11.2007;

¹¹⁴ Declarația dnei Hilde Hardeman, în cadrul Conferinței "Moldova în Europa-Europa în Moldova"; "Moldova face progrese, dar nu indeajuns" – declarația lui Terry Davis, secretar general al CE;

¹¹⁵ Pe 22.11.2007, Curtea de Apel I-a achitat pe E.Mușuc, liderul PSDM, pe motivul „lipsei elementelor infracțiunii”; La 19.11.2007, CSJ I-a achitat pe Grigore Gorea, ex-ofițer al CCCEC;

¹¹⁶ La 19.11.2007, completul de judecată ce examinează „dosarul ambulanțelor”, privind liderul AMN SA.Urechean, a fost recuzat; în același timp, procurorul ce participă în dosar este acuzat că tergiversează examinarea procesului, împiedică audierea unor martori importanți (Gr.Gorea);

¹¹⁷ Declarația Președintelui CSM, 16.11.2007;

¹¹⁸ Cazul imobilului de pe str.Albișoara din mun.Chișinău, implicate: SRL „Arind-Berd” și SRL „Tower Group” (după publicația „Economicesco Obzrenie”, 21.12.2007);

¹¹⁹ Interpelarea deputatului I.Klipii, la ședința Parlamentului din 22.11.2007, privind cazurile judiciare pierdute de Ministerul Educației și Tineretului;

¹²⁰ Punctul de vedere al Consiliului Executiv al Asociației Judecătorilor din Moldova, Buletinul CSJ nr.11/2007;

¹²¹ Hotărîrea Curții de Conturi nr.75 din 30.10.2007 privind raportul asupra reviziei financiare efectuate la Curtea Supremă de Justiție;

¹²² Declarația deputatului O.Serebrian, ședința Parlamentului din 28.12.2007; Interviul deputatului V.Filat, publicația „Ziarul de Gardă”, 20.12.2007; Interviul directorului executiv al Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului, Agenția IPN, 03.01.2008; Interviul lui Victor Țurcanu, președintele BC „Victoriabank”, publicația „Timpul”, 05.11.2007 (a doua zi dl V.Țurcanu a fost eliberat din funcție de către acționari, inclusiv pentru cele declarate în interviu); Interviul avocatului A.Tănase, publicația „Timpul”, 14.11.2007; Declarațiile președintelui Organizației „Juriștii pentru drepturile omului”, 14.11.2007, despre un posibil acord tacit între guvernare și judecători, ultimii emițînd sentințe în favoarea guvernării, în schimbul promisiunii să nu fie pedepsiți pentru luare de mită (CSM a reacționat slab la acuzații, printr-o declarație de presă) etc.

¹²³ Totalurile activității procuraturii în anul 2007, www.procuratura.md;

- proiectul legii cu privire la probațiune a fost examinat și adoptat de Parlament în prima lectură (06.12.2007);
- sînt adoptate acte legislative legi menite să continue decriminalizarea unor acțiuni (Legea nr.292/21.12.2007);
- numărul total de deținuți s-a redus în comparație cu anul 2006 (cu 783 persoane, circa 9,1%);
- pe parcursul anului s-a majorat cu 20% alocațiile financiare pentru alimentație;
- a crescut volumul mărfurilor produse de întreprinderile din sistemul penitenciar (cu 1790 mii lei, circa 7,3%);
- în general, Comitetul pentru tortură a apreciat pozitiv eforturile întreprinse pentru implementarea recomandărilor sale, și Comisia parlamentară de profil consideră drept satisfăcătoare măsurile întreprinse (rezultatele controlului efectuat de comisie în perioada 15-31 octombrie 2007 nu au fost date publicității);
- condițiile de detenție în penitenciarul pentru femei din Rusca s-au ameliorat considerabil¹²⁴;
- se desfășoară activități de instruire pentru angajații din sistemul penitenciar (în perioada octombrie-decembrie 2007 au avut loc seminare și cursuri de perfecționare: în domeniul prevenirii și combaterii corupției; promovarea valorilor drepturilor omului, regulile penitenciare europene și managementul penitenciar). Pe parcursul anului 2007, au fost instruiți peste 760 de colaboratori ai DIP.

Deficiențe și probleme:

- punerea în aplicare a Legii cu privire la mediere este amînată considerabil, în pofida faptului că legea însăși a fost adoptată cu mare întîrziere¹²⁵;
- nu este adoptată Legea cu privire la probațiune;
- este tîrîgînată perfecționarea legislației din domeniul arbitrajului;
- lipsa surselor financiare continuă să afecteze situația generală în instituțiile penitenciare, s-a redus nivelul alocațiilor bugetare¹²⁶;
- un număr mare de deținuți în penitenciare sînt de vîrstă tînră (800 de persoane cu vîrste între 15-21 ani) și medie (peste 70 la sută din deținuți au vîrsta pînă la 40 de ani);
- conform unor studii, circa 60 la sută din cele 1500 de persoane eliberate anual din penitenciare – revin în locurile de detenție¹²⁷; publicațiile de presă critică situația din instituțiile penitenciare și modul de aplicare a pedepselor privative de libertate în Moldova¹²⁸;
- vizitele avocaților parlamentari constată prezența mai multor probleme în cadrul instituțiilor penitenciare¹²⁹: supraaglomerare; posibilități limitate de încadrare în muncă; alimentare minimă; condiții sanitare precare etc.

¹²⁴ Au fost efectuate reparații, reconstrucții și dotări, în cadrul cooperării, dintre Departamentul Instituțiilor Penitenciare al MJ, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, ONG „Caritas”;

¹²⁵ Legea va intra în vigoare la 1.07. 2008, iar adoptarea reglementărilor în domeniu fusese preconizată încă pentru anul 2006;

¹²⁶ În pofida creșterii salarizării, a prețurilor la resurse energetice și servicii comunale, la alte mărfuri de primă necesitate, alocațiile bugetare pentru sistemul penitenciar în anul 2008 (total: 189225,3 mii lei) sînt mai mici decît în anul 2007 (total: 189446,9 mii lei);

¹²⁷ Masa rotundă "Rolul organelor de poliție în procesul de reintegrare socială a foștilor deținuți", organizată de IRP în colaborare cu SIDA, 11.12.2007;

¹²⁸ Articolul „От тюрьмы не зарекайся”, Publicația „Кишиневский Обозреватель”, nr.№ 47, 20.12.2007;

¹²⁹ Comunicatul din 06.11.2007, www.ombudsman.md;

Grila de monitorizare 4. Justiție

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T4-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T4-2007	Surse utilizate pentru evaluare
<p>Capacitatea de impunere a respectării legii</p> <p>/</p> <p>Statutul și independența judecătorilor și procurorilor</p> <p>/</p> <p>Transparența</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sînt adoptate noi acte legislative și normative, modificări în domeniu; Se implementează programe și planuri speciale; Se întreprind măsuri pentru perfecționarea activității Procuraturii, se înteește colaborarea între procurori și instanțe; Instituțiile internaționale apreciază progresele legislative, dar continuă să exprime și îngrijorări serioase; Au demarat activități menite să sporească transparența; 	<ul style="list-style-type: none"> Se implementează acțiuni prevăzute de planurile speciale; Se întreprind măsuri pentru eficientizarea executării hotărîrilor judecătorești; S-au redus tergiversările în examinarea cauzelor penale; Este lansată pagina web a CSM; Încrederea populației în justiție este la un nivel foarte redus; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Asistența și monitorizarea externă; Implicarea mai activă a procuraturii; Activitatea CSM și a CSJ; Condamnările la CEDO; Implementarea unor programe speciale; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Întîrzieri implementării acțiunilor planificate; Insuficiența resurselor alocate; Încărcătura prea mare de cauze; Neexecutarea deciziilor de către funcționari de înalt rang; Statul nu exercită dreptul de regres; Calitatea redusă a activității unor justițieri; Influența politică în examinarea unor cauze; Corupția existentă în sistem; 	<p>+0,5</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Hotărîrile CSJ; CSM; Hotărîrile CEDO; Mass-media; Resursele web; Sondaje sociologice; Comunicate despre activitatea procuraturii; Stenogramele ședințelor Parlamentului; Buletinul CSJ;
<p>Instruirea specialiștilor din sistem</p> <p>/</p> <p>Asigurarea materială</p>	<ul style="list-style-type: none"> Este inaugurat INJ; Au crescut alocațiile bugetare pentru justiție (nesemnificativ); 	<ul style="list-style-type: none"> Se realizează instruirii și diverse schimburi de experiență; INJ are buget majorat, i se acordă asistență externă; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Asistența externă; Monitorizarea internă și externă; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Calitatea redusă a instruirii, deficitul de cadre calificate; Resursele financiare alocate sînt insuficiente; 	<p>+1,5</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Informația despre activitatea INJ; MJ; Studii independente; Mass-media;
<p>Căi alternative de soluționare a litigiilor</p> <p>/</p> <p>Instituțiile penitenciare</p>	<ul style="list-style-type: none"> Se încheie acorduri de recunoaștere a vinovăției; Se întreprind măsuri de pregătire a aplicării Legii cu privire la mediere Se desfășoară instruirii privind căi alternative de soluționare a litigiilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Procesele în care vinovăția este recunoscută se desfășoară mai rapid, cu mai puține cheltuieli de resurse umane și materiale; 	<p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Tărăgănarea procesului legislativ-normativ; Cunoașterea insuficientă a noilor mecanisme; Nu este adoptată o nouă lege cu privire la arbitraj; <p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Activitatea ONG în domeniu, a avocaților parlamentari; Asistența internațională; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Numărul mare de deținuți; Lipsa Legii cu privire la probațiune; Finanțarea insuficientă; 	<p>0</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Mass-media; Comunicatele DIP; Resursele web; Comunicatele CDOM, CPT;

5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE

Reducerea sărăciei

În ultimul trimestru al anului 2007 au fost publicați indicatorii sărăciei pentru anul 2006, însă aceștia s-au redus la rata, profunzimea și severitatea sărăciei extreme și absolute, coeficientul Gini pe cheltuieli de consum. Nu există însă date mai detaliate referitor la indicatorii sărăciei pe medii de reședință și în același timp datele Sondajului Bugetelor Gospodăriilor Casnice nu sînt accesibile publicului larg pentru cercetări independente. În anul 2006, rata sărăciei extreme a reprezentat 4,5%, iar rata sărăciei absolute 30,2%, datele fiind necomparabile cu indicatorii anilor precedenți din cauza metodologiei noi aplicate.

În ceea ce privește nivelul de trai al populației în trimestrul IV al anului 2007, acesta a fost afectat de creșterea rapidă a prețurilor pe parcursul întregului semestru. Un efect major l-a avut creșterea tarifului la energia electrică de la 1 august 2007. În acest context, Guvernul a aprobat proiectul de Lege cu privire la măsurile de protecție socială a populației în legătură cu majorarea tarifelor la energia electrică¹³⁰. Conform proiectului de lege, compensațiile vor fi acordate consumatorilor casnici din sectorul rural pentru perioada 1 august – 31 decembrie 2007 pentru un volum de pînă la 60 kwh de energie electrică lunar pentru o casă din contul mijloacelor bugetului de stat.

Salariul mediu lunar a continuat să crească, în luna noiembrie acesta constituind 2234 lei, iar pentru primele 11 luni ale anului 2014 lei. Creșterea a fost înregistrată atât în sectorul real, cît și în sectorul bugetar al economiei. Conform hotărîrii Guvernului privind aprobarea cuantumului mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2008, acesta va continua să crească pînă la 2630 lei. În același timp, în trimestrul III al anului 2007 rata șomajului a crescut cu 0,9 p.p. față de semestrul precedent ca urmare a micșorării numărului persoanelor ocupate în agricultură și comerț, hoteluri și restaurante. Conform datelor Biroului Național de Statistică, minimul de existență în trimestrul III al anului s-a micșorat față de trimestrul II, dar mai puțin în comparație cu anii precedenți din cauza secetei din vara acestui an. În ultimul trimestru ne așteptăm la creșterea acestuia, după cum se observă și în alți ani.

Remitențele continuă a fi o sursă importantă de venit pentru populația Republicii Moldova. După o creștere înaltă a transferurilor de mijloace bănești din străinătate efectuate de persoanele fizice în trimestrul III, în lunile octombrie și noiembrie ritmul de creștere a încetinit, însumînd 247,07 mln USD. Totuși, persoanele dependente de veniturile remise au suferit în urma aprecierii leului în anul 2007, și în special datorită aprecierii leului față de dolarul US.

Consolidarea creșterii economice

Deși inițial, Guvernul Republicii Moldova prognoza o creștere economică superioară pentru anul 2007 față de anul precedent, conform ultimelor estimări aceasta s-ar putea menține la nivelul de 4%. Conform datelor pentru 9 luni ale anului 2007, PIB-ul a crescut cu 3,3% față de aceeași perioadă a anului 2006. În același timp, valoarea adăugată brută crește cu un ritm mai încet decît PIB-ul. Investițiile în capital fix au crescut cu 28,9%, acestea ar putea reprezenta la sfîrșit de an aproape de 30% din PIB.

Volumul înalt al remitențelor susține în continuare consumul și creșterea economică. Astfel, conform datelor pe 9 luni ale anului, consumul final reprezintă 112,36% din PIB. Conform raportului Băncii Mondiale „Remittance trends 2007”, Republica Moldova împreună cu Tadjikistan se plasează pe locul întîi în lume după ponderea remitențelor în PIB, care reprezintă 36,2%.

Evoluțiile sectorului real al economiei au fost în mare măsură condiționate de recesiunea industrială și agricolă. Volumul producției industriale în ianuarie-noiembrie 2007, față de aceeași perioadă a anului 2006, a scăzut cu 1,9% în prețuri comparabile. Cel mai mult a scăzut producția industriei prelucrătoare. Volumul producției agricole în 9 luni ale anului 2007 a înregistrat o scădere de 20,9%, comparativ cu perioada analogică a anului 2006.

Stabilitatea macroeconomică și financiară

Inflația anuală a atins în 2007 nivelul de 13,1%. În ultimul trimestru cel mai mult au crescut prețurile la produsele alimentare. În vederea reducerii ritmului de creștere a prețurilor, Banca Națională a Moldovei a continuat operațiunile de sterilizare. Însă volumul acestora a scăzut ca urmare a majorării normei rezervelor obligatorii pînă la 15% la mijloacele atrase în MDL și valută liber convertibilă. Aceasta împreună cu majorarea în septembrie 2007 a ratei de bază a dobînzii pînă la 16% au scopul de a influența volumul creditelor acordate de băncile comerciale și redirecționarea resurselor libere de pe piață spre economisire. Aparent, aceasta a determinat încetinirea ritmului inflației, care în lunile noiembrie și

¹³⁰ Aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1197 din 05.11.2007.

decembrie au fost inferioare inflației lunare din lunile respective în anii precedenți. Totuși, presiunile inflaționiste se mențin datorită intrărilor masive de remitențe în economia țării.

În luna decembrie a mai fost rambursată o parte din datoria Guvernului față de BNM în sumă de 41,2 mln lei. A fost emisă Hotărârea cu privire la politica monetară și valutară a Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2008, conform căreia obiectivul fundamental al BNM pentru anul 2008 este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, menținerea ratei inflației pînă la 10% în anul 2008. În anul 2008 BNM va ținde spre îngustarea coridorului ratelor.

Transparența și durabilitatea fiscală

În luna decembrie au fost prezentate date noi privind implementarea Legii privind liberalizarea economiei. La situația de la 1 decembrie 2007 au fost anulate restanțe față de bugetul public național în sumă de 4337,6 mln lei. Pe parcursul anului 2007, valoarea capitalului legalizat a constituit circa 132 mln lei, la bugetul public național fiind încasată suma de 6,6 mln lei.

Ministerul Finanțelor a elaborat proiectul de Lege privind finanțele publice locale, care a fost plasat pe site-ul instituției pentru dezbateri publice. Acesta are ca scop crearea și consolidarea autonomiei financiare la nivel local. Proiectul de lege trebuie să contribuie la predictibilitatea în funcționarea autorităților locale, la sporirea independenței și responsabilităților autorităților administrației publice locale în elaborarea și gestionarea propriilor resurse.

Grila de monitorizare 5. Dezvoltare și reforme economice

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T4-2007	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Factorii care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T4-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Reducerea sărăciei	<ul style="list-style-type: none"> Modificări la Legea 355-XVI din 23.12.2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar 	<ul style="list-style-type: none"> Modificările de la începutul anului 2007 la legea respectivă au permis creșterea salariului mediu lunar pe economie și în sectorul bugetar. Modificările curente vor permite creșterea în continuare a salariilor. 	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea rapidă a prețurilor de consum pe parcursul anului 2007 Intenția și promisiunile Guvernului de a atinge salariul mediu lunar de 300 USD 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Evaluările autorilor Datele BNS
	<ul style="list-style-type: none"> Minimul de existență în trimestrul III a constituit 1025,3 lei, mai puțin cu 3,5% față de trimestrul II 		<ul style="list-style-type: none"> Seceta din vara anului 2007, care nu a permis reducerea prețurilor la produsele sezoniere 		
Consolidarea creșterii economice	<ul style="list-style-type: none"> Investițiile în capital fix ca pondere în PIB sînt în creștere 	<ul style="list-style-type: none"> Va contribui la creșterea economică 	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea investițiilor străine directe în anul 2007 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Evaluările autorilor Datele BNM
	<ul style="list-style-type: none"> După creșterea rapidă a remitențelor în octombrie, ritmul de creștere a încetinit în ultimul trimestru 	<ul style="list-style-type: none"> Consumul final se menține la nivel ridicat Crește deficitul comercial 	<ul style="list-style-type: none"> Factorul sezonier contribuie la încetinirea ritmului de creștere a ermitențelor 		
Stabilitate macroeconomică și financiară	<ul style="list-style-type: none"> Ritmul de creștere a inflației în ultimul trimestru a încetinit 	<ul style="list-style-type: none"> Inflația anuală în 2007 a fost menținută sub nivelul din anul 2006 	<ul style="list-style-type: none"> Majorarea ratei de bază a dobînzii în luna septembrie Majorarea de către BNM a normelor rezervelor obligatorii pentru mijloacele atrase în lei și în valută liber convertibilă 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Evaluările autorilor Datele BNS
Transparență și durabilitate fiscală	<ul style="list-style-type: none"> Au apărut noi date privind implementarea Legii privind liberalizarea economiei 	<ul style="list-style-type: none"> Aceasta nu a avut impact asupra bugetului pe anul 2007 	<ul style="list-style-type: none"> Legalizarea capitalului decurge mai lent, însă perioada va dura pînă la finele anului 2008 și aceasta se poate intensifica mai tîrziu 	0	<ul style="list-style-type: none"> Evaluările autorilor
	<ul style="list-style-type: none"> A fost elaborat proiectul de lege privind finanțele publice locale 	<ul style="list-style-type: none"> Încă nu este sesizabil 	<ul style="list-style-type: none"> Necesitatea consolidării autonomiei financiare la nivel local 		

6. DEZVOLTARE ȘI REFORME SOCIALE

Dialogul social în ocuparea forței de muncă

Deși în trimestrul III proiectul Legii cu privire la securitatea și sănătatea la locul de muncă a fost supus unor discuții publice, în trimestrul IV nu a urmat nicio evoluție semnificativă. Proiectul de lege încă nu a fost transmis în Parlament pentru aprobare.

La 24 decembrie 2007, Guvernul a adoptat Hotărârea nr. 1449 privind carnetul de muncă. Hotărârea pune în sarcina conducătorilor unităților economice și autorităților publice, asigurarea respectării stricte și uniforme a regulilor de completare, păstrare și evidență a carnetelor de muncă. Necesitatea adoptării acestei hotărâri este la fel de dubioasă ca și necesitatea păstrării carnetului de muncă în formatul moștenit din epoca sovietică. Or, hotărârea adoptată nu modifică în esență cu nimic principiile „politicii de cadre” specifice economiei centralizate și birocratizate. Pentru a respecta hotărârea dată, angajatorii vor trebui să introducă în carnetele de muncă informații care nu au nicio relevanță pentru relațiile lor cu angajații, cum ar fi informațiile cu privire la evoluția situației familiale sau cele cu privire la nivelul de studii ale angajatului.

Protecția socială

Cea mai importantă hotărâre adoptată de guvern în perioada dată a fost cea de instituire a Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate și aprobarea regulamentului-cadru de activitate a acesteia. Obiectivele care vor sta în fața acestei comisii sînt: 1) garantarea și promovarea bunăstării copilului, asigurarea dreptului copilului de a crește într-un mediu familial, ținînd seama, în primul rînd, de interesul superior al copilului, pentru a-i asigura o dezvoltare armonioasă din punct de vedere emoțional, intelectual și fizic; și 2) asigurarea alegerii formei optime de îngrijire a fiecărui copil aflat în dificultate, cu accent pe serviciile de tip familial, plasamentul într-un serviciu de tip rezidențial, aceasta fiind măsura finală de protecție a copilului. În competența acestei comisii va intra aprobarea plasamentului copilului în serviciile de tip familial sau rezidențial și aprobarea asistentului parental profesionist. O prevedere extrem de importantă a acestei hotărâri este că niciun copil nu poate fi separat de familia sa biologică sau plasat într-un alt mediu decît în cazurile în care un asemenea plasament este necesar pentru a proteja copilul de daune considerabile care prejudiciază viața și sănătatea lui sau în cazul cînd o evaluare complexă demonstrează că un asemenea plasament va satisface necesitățile și interesele superioare ale copilului. Ar trebui de menționat și o altă stipulare importantă în conformitate cu care, condițiile materiale dificile ale familiei nu trebuie să constituie un motiv în sine suficient pentru a separa copilul de familia sa.

O altă decizie importantă adoptată în sfera protecției sociale este aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la serviciul de asistență parentală profesionistă. Regulamentul stabilește că asistența profesională parentală este un serviciu social care oferă copilului îngrijire familială substitutivă în familia asistentului parental profesionist.

Sănătatea

În „Monitorul Oficial” nr.157-160 din 5 octombrie 2007 a fost publicată HG nr.1114 privind aprobarea regulamentului privind numirea în funcție pe bază de concurs a conducătorilor instituțiilor medico-sanitare publice. Hotărârea dată stabilește că organizarea și desfășurarea concursurilor de suplînire a funcțiilor date trebuie să fie transparente și obiective, iar selectarea persoanelor să fie făcută după merite. Concursurile urmează a fi anunțate de Ministerul Sănătății, cu cel puțin 20 de zile înainte de data începerii concursului.

În luna octombrie a fost aprobat Programul Național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2007-2011¹³¹. Necesitatea adoptării acestui program este indiscutabilă, ținînd cont de costurile economice și sociale asociate cu hepatitele virale. Astfel, numai costurile financiare direct măsurabile (costul tratamentului, plus pagubele cauzate bugetului de absența bolnavilor de la serviciu) au fost estimate la 266,5 milioane lei, ceea ce constituie 0,2% din valoarea PIB-ului realizat în această perioadă. În pofida tendințelor pozitive înregistrate în evoluția situației hepatice în Republica Moldova, situația rămîne încă complicată. Programul dat încheie lista de documente exemplare, din punctul nostru de vedere, de politici elaborate de Ministerul Sănătății pe parcursul anului 2007. Documentul este caracterizat de o planificare operațională și financiară, care ține cont de resursele disponibile și identifică necesarul de resurse financiare suplimentare care trebuie alocate pe diferite tipuri de acțiuni.

O altă evoluție importantă în sfera sănătății este reorganizarea Centrului Științifico-Practic pentru sănătate publică și management sanitar în Centrul Național de Management în Sănătate¹³². Noua instituție va avea o serie de direcții prioritare de activitate, inclusiv colectarea, generalizarea și analiza informației statistice în domeniul sănătății publice, studierea pieței de servicii medicale, aplicarea în practică a principiilor de management și marketing în medicină, fundamentarea științifică a strategiilor de dezvoltare în domeniul ocrotirii sănătății.

¹³¹ Hotărârea Guvernului nr. 1143 din 19 octombrie 2007, MO nr.175-177.

¹³² Hotărârea Guvernului nr. 1247 din 16 noiembrie 2007, MO nr. 188-191.

Grila de monitorizare 6. Dezvoltare și reforme sociale

Indicatori/ domenii	Evoluții / involuții T4-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T4-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Dialogul social pe politici de ocupare a forței de muncă	<ul style="list-style-type: none"> Nu a fost adoptată legea cu privire la sănătatea și securitatea la locul de muncă A fost adoptată hotărârea de guvern cu privire la carnetul de muncă. 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa progresului în adoptarea legii va frâna și implementare acesteia. Adoptarea hotărârii cu privire la carnetul de muncă nu va avea nici un impact practic asupra relațiilor patron-angajat. 	<ul style="list-style-type: none"> Greu de identificat 	0	<ul style="list-style-type: none"> Evaluările autorilor
Protecția socială	<ul style="list-style-type: none"> Aprobarea Regulamentelor de funcționare a Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate și de funcționare a serviciului de asistență parentală profesionistă; 	<ul style="list-style-type: none"> Deocamdată impactul nu este sesizabil 	<ul style="list-style-type: none"> Necesitatea de a pune în aplicare Strategia cu privire la reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului și presiunile exercitate de actorii din societatea civilă 	+1,5	<ul style="list-style-type: none"> Evaluările autorilor
Sănătate	<ul style="list-style-type: none"> Adoptarea regulamentului de numire în funcție pe bază de concurs a conducătorilor instituțiilor medico-sanitare publice, adoptarea Programul Național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2007-2011 și constituirea Centrului Național de Management în Sănătate 	<ul style="list-style-type: none"> Deocamdată nu există nici un impact practic 	<ul style="list-style-type: none"> Înțelegerea de către Ministerul Sănătății a problemelor în sectorul sănătății și profesionismul angajaților acestuia. 	+1,0	<ul style="list-style-type: none"> Evaluările autorilor

7. COMERȚUL INTERNAȚIONAL

Relații Comerciale (Regimul comercial cu UE)

Negocierile privind acordarea Preferințelor Comerciale Autonome (PCA) au fost cu succes încheiate.

În noiembrie 2007 au fost transmise Guvernului spre examinare și aprobare proiectul de Lege privind operarea unor modificări și completări la Codul Vamal (modificările legislației în domeniul drepturilor proprietății intelectuale și admițerii temporare), Legea privind tariful vamal, Codul privind contravențiile administrative.

Totuși câteva restanțe rămân la acest capitol. De pildă, angajamentele asumate de Republica Moldova față de OMC nu au fost respectate pe deplin. Printre acestea menționăm că nu este pe deplin asigurată respectarea angajamentelor vizavi de regulile de evaluare vamală și cele referitoare la licențierea activităților de comerț extern.

Promovarea și dezvoltarea exporturilor

Datele pentru perioada ianuarie-noiembrie 2007 atestă o agravare continuă a deficitului comercial, care a ajuns la peste \$2 mlrd pe fondul unei creșteri extraordinare a importurilor (+38,5%), susținute de cererea internă înaltă. Aparent, acest trend se va menține și în viitorul apropiat datorită faptului că factorii principali care susțin cererea internă înaltă vor rămâne valabili: venituri remise de emigranții moldoveni (nu doar în calitate de banii trimiși nemijlocit pentru consum, dar și prin contribuția la „întărirea” valutei naționale), investițiile străine directe și ajutorul oficial extern. Menținerea prețurilor înalte pentru resurse energetice va contribui și ea la creșterea importurilor.

Totodată, exporturile au crescut cu o rată destul de bună în această perioadă: +30,5%. Însă pe fondul unei dinamici pozitive în exporturi de „textile” sau „metale”, se observă și tendințe îngrijorătoare privind exporturile de „produse agroalimentare și băuturi alcoolice”. Exportul de băuturi alcoolice, bunăoară, în primele zece luni ale anului 2007 s-a redus cu aproximativ 33% față de perioada similară a anului precedent. Aceste exporturi au suferit atât de mult nu doar din cauza embargoului instituit de Federația Rusă, ci și datorită reducerii exporturilor pe piața UE. Exportul băuturilor alcoolice pe piața comunitară s-a micșorat de două ori. Aparent, această evoluție se explică prin ieșirea României și Bulgariei din regimul de comerț liber și preferențial, respectiv. De altfel, se observă o dinamică relativ pozitivă (incomparabilă însă cu cea a exporturilor pe piața Kazahstanului sau Ucrainei) a exporturilor de vinuri pe piața Poloniei, Marii Britanii, Cehiei și Letoniei.

În acest context, reluarea exportului de vinuri pe piața Federației Ruse și acordarea Preferințelor Comerciale Autonome de către UE vor sprijini creșterea exporturilor moldovenești și astfel vor reduce din ritmurile de agravare a deficitului comercial. Însă, impactul ambilor factori nu trebuie supraestimat. În cazul exportului de vinuri în Rusia, producătorii moldoveni vor trebui să depună multe eforturi pentru a recupera măcar o mică parte din cota pieței rusești de vinuri de altădată, în condițiile unei competiții acerbe și unui cadru regulator confuz din această țară. Cât privește PCA, companiile moldovenești trebuie să depună mai multe eforturi pentru a-și ajusta producția la standardele și normele europene, dar și să țină cont de cotele instituite de Comisia Europeană pentru unele din exporturile moldovenești. Totodată, în continuare atât autoritățile, cât și companiile trebuie să urmărească diversificarea exporturilor și sporirea competitivității producției moldovenești. Ultima este importantă atât pentru sporirea exporturilor, cât și pentru o competiție mai reușită și pe piața internă din Republica Moldova.

Vama

Acest compartiment se caracterizează, în linii mari, prin tendințe pozitive. O bună parte a angajamentelor au fost îndeplinite. Acordarea Preferințelor Comerciale Autonome de către Uniunea Europeană vine să confirme acest lucru.

Printre ultimele evoluții menționăm preluarea de către Serviciul Vamal a funcției de eliberare a certificatelor de origine preferențiale atât pentru piața UE și CEFTA, cât și CSI. În decembrie a fost revizuit Nomenclatorul mărfurilor în conformitate cu Sistemul Armonizat de codificare și descriere a mărfurilor.

Implementarea principiului „ghișeului unic” nu a fost realizată plenar pînă la sfîrșitul 2007. Implementarea acestui principiu va rămîne o prioritate pentru 2008.

Serviciul Vamal, cu contribuția ministerelor și instituțiilor cu responsabilități în domeniu, a elaborat Planului de acțiuni pentru implementarea principiului „ghișeul unic” la punctele de trecere auto a frontierei. Acest Plan este caracterizat de o abordare complexă atât în sensul modificării cadrului juridic existent, cât și în vederea simplificării și automatizării procedurilor de control la frontieră prin crearea și implementarea unor Sisteme Informaționale integrate, precum și asigurarea instruirii personalului responsabil și transparenței întregului proces de realizare a măsurilor propuse.

În 2008 acest principiu urmează să fie implementat la toate punctele vamale de frontieră.

Trebuie de menționat că de multe ori practica procedurilor vamale nu corespunde în totalitate deciziilor luate sau obligațiilor asumate de către autoritățile moldovenești în cadrul PAUERM, cum este respectarea termenilor de licențiere pentru export sau procedurii de evaluare a mărfurilor vămuite.

Standarde sanitare și fitosanitare

În perioadă de analiză au fost aprobate 3 norme sanitare veterinare: „privind stabilirea măsurilor minime pentru controlul și supravegherea anumitor boli la pești”, „privind stabilirea criteriilor pentru programele de eradicare și control al unor boli la animale” și „privind controalele sanitare veterinare aplicabile comerțului cu animale și produse de origine animalieră”.

În general, au fost aprobate 28 de acte normative, 15 fiind în proces de aprobare, 19 planificate pentru anul 2008 care sînt prioritare pentru promovarea exporturilor animalelor vii și producției de origine animală pe piața comunitară. Au fost elaborate și sînt în stadiul de aprobare 4 regulamente de bază în igiena și siguranța produselor alimentare și ale controalelor oficiale ale autorităților veterinare.

Legea privind activitatea sanitar-veterinară nr.221-XVI din 19.10.2007 urmează a fi promulgată de Președintele Republicii Moldova, unde se prevede reorganizarea serviciilor veterinare cu formarea Agenției Sanitare Veterinare și Siguranța Produselor de Origine Animală. Adițional, a fost aprobat Conceptul cu privire la Sistemul de Identificare și Trasabilitate a Animalelor (SITA).

În martie 2008, se preconizează o misiune în Moldova pentru verificarea îndeplinirii recomandărilor făcute de către experții FVO în raportul misiunii DG(SANCO)/7525/2005 și alinierii la standardele UE în domeniul veterinar pentru ca Moldova să poată exporta în Uniunea Europeană produse de origine animală. Se intenționează de a obține aprobarea Comisiei Europene pentru export, cu prioritate, la următoarele produse: lapte și produse din lapte, preparate din carne, ouă.

Totodată, pentru a beneficia pe deplin de liberalizarea comerțului cu UE, companiile din Republica Moldova au nevoie de o ajustare pleneră a proceselor sale de producție la sisteme de calitate și management europene. În același context, este necesar ca laboratoarele naționale desemnate să examineze inofensivitatea alimentară și să efectueze diagnosticul veterinar, să dispună de certificate internaționale relevante și să fie dotate cu echipament performant. Aici constatăm un șir de restanțe. Deocamdată, nu toate laboratoarele dispun de echipament/ facilități și de certificarea internațională necesare.

Grila de monitorizare 7. Comerțul internațional

Indicatori/ domenii	Evoluții / involuții T4-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T4-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Relații comerciale	<ul style="list-style-type: none"> Procesul de acordare a PCA este încheiat 	<ul style="list-style-type: none"> Lărgirea gamei de produse incluse în comerț liber cu UE; Diversificarea geografică a comerțului extern al Republicii Moldova; Produsele „sensibile” vor fi admise pe baza unor cote ce vor crește pînă la 2012 	<ul style="list-style-type: none"> Atitudinea pro-activă a diplomației moldovenești; Îndeplinirea cerințelor tehnice de către organele de resort din Republica Moldova ale Comisiei Europene necesare pentru acordarea PCA Disponibilitatea Comisiei Europene de a liberaliza comerțul cu Republica Moldova 	+1,5	<ul style="list-style-type: none"> Evaluările autorilor
Promovarea și dezvoltarea exporturilor	<ul style="list-style-type: none"> Reluarea exporturilor de vinuri pe piața Federației Ruse; Continuarea restructurării geografice și de asortiment al exporturilor moldovenești; Deficitul comercial se agravează pe fundalul unei crește alerte a importurilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Îmbunătățirea situației în sectorul vinicol moldovenesc; Impactul embargoului se resimte în continuare asupra dinamicii relațiilor comerciale ale Republicii Moldova; 	<ul style="list-style-type: none"> Aparenta „încălzire” a relațiilor diplomatice moldo-ruse; Competitivitatea produselor moldovenești rămîne scăzută; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Evaluările autorilor
Vama	<ul style="list-style-type: none"> Îmbunătățirea funcționării serviciului vamal 	<ul style="list-style-type: none"> Implementarea sistemului european de certificare a originii; Aplicarea principiului „ghișeului unic” la toate oficiile vamale din Republica Moldova decurge insuficient de rapid; 	<ul style="list-style-type: none"> Cerințele pentru derularea negocierilor privind acordarea PCA; Asistența partenerilor externi (Marea Britanie, Lituania); 	+1,0	<ul style="list-style-type: none"> Evaluările autorilor
Standarde sanitare și fitosanitare/ Reglementări tehnice, evaluarea conformității	<ul style="list-style-type: none"> Adoptarea unei serii de norme sanitare și fitosanitare; Dotarea laboratoarelor de expertiză și certificarea lor conform standardelor internaționale 	<ul style="list-style-type: none"> Perspectiva conformării exporturilor animaliere din Republica Moldova rigorilor pieței comunitare; Facilitarea ajustării standardelor tehnice moldovenești la cele europene 	<ul style="list-style-type: none"> Înertia instituțională și insuficiența capacității administrative din cadrul agențiilor responsabile. 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Evaluările autorilor

8. CLIMATUL DE AFACERI

Reforma dreptului comercial

Ultimul trimestru al anului 2007 nu a fost bogat în evenimente în domeniul dreptului comercial.

În noiembrie Guvernul a aprobat proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 440-XV din 27.07.2007 cu privire la zonele economice libere¹³³. Acesta propune extinderea listei genurilor de activitate autorizare pe teritoriul zonelor economice libere și include suplimentar la prevederile curente activitatea comercială externă și activitatea de transport. Proiectul de lege mai propune ca mărfurile autohtone introduse zilnic în zonele economice libere în scopuri necomerciale, cu valoarea totală de până la 50 euro inclusiv, să fie absolvite de completarea declarației vamale.

Reforma regulatorie

În vederea simplificării procedurii de înregistrare și radiere din Registrul de Stat a persoanelor juridice și întreprinzătorilor individuali, a fost promulgată Legea privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, care va intra în vigoare la șase luni după publicarea în Monitorul Oficial. Aceste acțiuni vor încuraja sectorul privat, care a fost însă des dezamăgit datorită extinderii termenului de implementare a „Ghilotinei II” și încălcărilor în ceea ce privește graficul de prezentare a notelor informative și proiectelor legislative în procesul de reformă regulatorie.

Totuși, poziția Republicii Moldova în domeniul reglementării afacerilor nu pare a fi favorabilă. Studiul „Index of Economic Freedom” al The Heritage Foundation și The Wall Street Journal a coborât Moldova pe poziția 89 în lume și pe 36 din 41 de țări din regiune, economia moldovenească fiind liberă în proporție de 58,38%. În ceea ce privește business-ul, acesta este liber în proporție de 68,5%, peste media globală, probleme majore fiind depistate în procesul de obținere a licențelor și certificatelor.

Privatizare

După adoptarea în mai 2007 a Legii privind administrarea și deetatizarea proprietății, Guvernul a aprobat Hotărîrea cu privire la măsurile de realizare a acesteia care conține ca anexă lista bunurilor proprietate de stat supuse privatizării. În luna noiembrie 2007 la Bursa de Valori au fost desfășurate licitații „cu strigare” la care au fost expuse pentru vânzare valorile mobiliare, proprietate de stat, a 82 societăți pe acțiuni în loturi unice. Ca urmare, au fost tranzacționate acțiunile a 33 societăți în valoare de 76,56 mln lei. Cele mai mari pachete realizate au fost: S.A. „Mecanoindmontaj”, S.A. „Zimbru-Nord”, S.A. „Întreprinderea de reparație a ambalajelor „SLI”, S.A. „Energonstrucția” și S.A. de reparații și construcții „Nivelirum”.

¹³³ Aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1293 din 12.11.2007.

Grila de monitorizare 8. Climatul de afaceri

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T4-2007	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Factorii care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T4-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Reforma dreptului comercial	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Au fost aprobate și puse în aplicare de la 1 ianuarie 2008 Standardul Național de Audit 545 „Auditul evaluărilor și dezvăluirilor în rapoartele financiare a elementelor reflectate la valoarea justă” și Standardele Naționale de Audit Intern ▪ Guvernul a aprobat proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 440-XV din 27.07.2007 cu privire la zonele economice libere 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Încă nu este sesizabil 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Asigurarea convergenței normelor naționale de contabilitate și audit la cele europene 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluările autorilor
Reforma regulatorie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proiectul de lege privind modificările la legea cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător, a fost adoptat de Parlament, însă nu au fost promulgat de Președinte. ▪ Recent a apărut studiul The Heritage Foundation și The Wall Street Journal „Index of Economic Freedom” care a coborât Moldova pe poziția 89; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Legea privind principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2008. Impactul încă nu este sesizabil ▪ Poziția în clasamentele internaționale este examinată de către potențialii investitori străini 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ În procesul de reformă regulatorie Guvernul a încălcat în numeroase rânduri graficul de prezentare a notelor informative și proiectelor legislative ▪ Probleme în obținerea licențelor și certificatelor 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluările autorilor
Privatizare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Desfășurate licitații „cu strigare” la care au fost expuse la vânzare valorile mobiliare, proprietate de stat 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mijloacele bănești au fost transferate la bugetul de stat 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ includerea în lista obiectelor nepasibile de privatizare a unor obiecte gestionarea cărora ar fi mai eficientă în sectorul privat 	+1	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluările autorilor

9. FRONTIERĂ, MIGRAȚIE ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE

Concepția pazei frontierei de stat

Deși planificată pentru adoptare pînă la finele anului 2007, *Strategia Securității Naționale* a Republicii Moldova nu este examinată și votată de Parlament. Această tărăgănare împiedică și adoptarea noii Concepții a pazei frontierei de stat pe anii 2007-2010, proiect ce a fost elaborat și urma să fie aprobat încă în prima jumătate a anului 2007¹³⁴.

Cooperarea dintre agențiile cu competențe în managementul frontierei

Este aprobat Protocolul de cooperare între Serviciul Grăniceri al Republicii Moldova și Serviciul Pazei Frontierei de Stat pe lângă Ministerul de Interne al Republicii Lituania, semnat la Vilnius, la 19.10.2007 (HG nr.1333/30.11.2007).

Delegația Serviciului Grăniceri al RM a vizitat Serviciul de Pază a Frontierei Finlandei (13-15 noiembrie 2007). Grănicerii moldoveni au vizitat instituțiile de învățămînt din cadrul Serviciului finlandez, au vizitat subdiviziunile de frontieră. În timpul vizitei au fost stabilite înțelegeri privind cooperarea avantajoasă în domeniul pazei frontierelor¹³⁵.

Serviciul Grăniceri (SG) a continuat în acțiunile în vederea acordării suportului necesar pentru desfășurarea Misiunii de Asistență a Comisiei Europene la Frontieră în Republica Moldova și Ucraina (EUBAM). A fost asigurată participarea personalului SG la Reuniunile de Coordonare, ședințele Consiliului Consultativ al EUBAM. SG al Republicii Moldova primește asistență tehnică în valoare de peste 700 mii euro, în cadrul proiectului BOMMOLUK, finanțat de Comisia Europeană¹³⁶.

Este aprobat Protocolul de cooperare între Serviciul Grăniceri al Republicii Moldova și Serviciul Pazei Frontierei de Stat pe lângă Ministerul de Interne al Republicii Lituania, semnat la Vilnius, la 19.10.2007 (HG nr.1333/30.11.2007).

Delegația Serviciului Grăniceri al RM a vizitat Serviciul de Pază a Frontierei Finlandei (13-15 noiembrie 2007). Grănicerii moldoveni au vizitat instituțiile de învățămînt din cadrul Serviciului finlandez, au vizitat subdiviziunile de frontieră. În timpul vizitei au fost stabilite înțelegeri privind cooperarea avantajoasă în domeniul pazei frontierelor¹³⁷.

Evaluarea și monitorizarea fenomenului migraționist

Prin Hotărîrea Guvernului nr.1401/13.12.2007 este aprobată Concepția Sistemului informațional integrat automatizat "*Migrație și azil*". În cadrul sistemului respectiv se preconizează integrarea resurselor informaționale existente ale diferitelor ministere și instituții, abilitate să ia decizii în domeniul migrației și azilului. Sistemul trebuie să devină unul din instrumentele de gestionare și monitorizare a proceselor migraționale: intrarea și ieșirea din țară, asigurarea controlului regimului de ședere pe teritoriul țării a cetățenilor străini și apatrizilor, cu simplificarea procedurii de înregistrare și evidență a acestora (conform principiului "ghișeului unic"), precum și preîntîmpinarea și contracararea migrației ilegale și traficului de persoane.

Conform unui studiu sociologic, numărul migranților moldoveni ar fi crescut cu 10-12 la sută ca urmare a secetei cu care s-a confruntat Moldova în anul trecut¹³⁸.

Colaborare internațională

La 30 noiembrie 2007 au avut loc consultări moldo-cehe privind asigurarea schimbului eficient de informații în domeniul combaterii traficului de ființe umane între organele de drept din Republica Moldova și Republica Cehia, repatrierea persoanelor în țara de origine, consolidarea conlucrării în vederea investigării și documentării filierilor internaționale de trafic de ființe umane și migrație ilegală.

Reprezentanți ai Centrului pentru combaterea traficului de persoane (CCTP) al MAI au participat la seminare internaționale¹³⁹, în rezultatul cărora la CCTP va fi implementată baza de date privind evidența traficantilor, iar la Ministerul protecției sociale, familiei și copilului se va crea baza de date pentru evidența victimelor.

Reprezentantul Procuraturii Generale a participat la lucrările Conferinței internaționale pe problemele privind implementarea Convenției de la Haga din 25.10.2007 privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii (5-7 decembrie 2007, Germania).

La 09.12.2007 la București a fost semnată Constituția SEPCA, Republica Moldova aderînd la Asociația Șefilor de Poliție în Europa de Sud-Est.

¹³⁴ HP nr.300/24.11.2005, pct.94 din Anexă;

¹³⁵ Comunicat de presă al Serviciului de Grăniceri al RM;

¹³⁶ Comunicat de Presă al Misiunii EUBAM, 24.10.2007, www.eubam.org;

¹³⁷ Comunicat de presă al Serviciului de Grăniceri al RM;

¹³⁸ Studiu efectuat de „CBS-AXA” și „Sociopolis”, cu suportul financiar al Ambasadei Cehiei la Chișinău;

¹³⁹ Seminarul „Intensificarea cooperării organelor de drept în Europa de Sud-Est privind colectarea datelor și managementul informațional”, 13-14 decembrie 2007, Austria;

La 12 decembrie au avut loc consultările în domeniul afacerilor interne cu reprezentanții Comisiei Europene în cadrul cărora au fost puse în discuție subiecte ce țin de combaterea traficului de ființe umane, armonizarea legislației naționale la standardele internaționale, asistența și protecția victimelor/martorilor în Republica Moldova.

Corelarea legislației interne cu cea europeană

Este adoptată Legea nr.266/07.12.2007 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova și Legea privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte), prin care au fost perfecționate reglementările vizând și beneficiarii de protecție umanitară.

Legea cu privire la Serviciul Grăniceri a intrat în vigoare la 5 octombrie 2007, pentru implementarea ei practică, în comun cu experții EUBAM, a fost elaborat un Plan special de acțiuni.

Politicile de viză

Au fost ratificate și au intrat în vigoare:

- Acordul dintre Republica Moldova și Comunitatea Europeană privind facilitarea eliberării vizelor (Legea nr.237/08.11.2007)¹⁴⁰;
- Acordul dintre Republica Moldova și Comunitatea Europeană privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală (Legea nr.238/ 08.11.2007).

Traficul de ființe umane: tendințe

Studii independente relevă o serie de tendințe în sfera traficului de ființe umane¹⁴¹:

- Recrutarea se face de persoane de același gen, din aceeași localitate, poate avea loc și în țara de destinație;
- Țări de destinație sînt Polonia, Rusia, Turcia, Cipru, EAU, România, Italia;
- Traficul de persoane în scopul exploatării muncii are loc în grup;
- s-a micșorat durata exploatării;
- Modalități de control: manipulare psihologică, amenințare, șantaj;
- Bărbații mai mult sînt interesați în accesul la justiție, femeile -- mai mult asistență în reabilitare și reintegrare.

Prevenirea TFU și asistarea victimelor

În perioada 19-21 decembrie 2007, Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului, cu suportul Organizației Internaționale pentru Migrație și Centrului „La Strada”, au organizat Forumul cu genericul „Integrarea serviciilor de protecție și asistența pentru victimele și potențiale victime ale traficului de ființe umane în sistemul protecției sociale de stat”. A fost efectuat schimb de experiență în domeniul implementării bunelor practici, pentru elaborarea și implementarea Procedurilor Standard Operaționale în organizarea protecției și asistenței victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane.

A demarat campania ”Consolidarea capacităților tinerei generații referitor la combaterea traficului de ființe umane. Informarea societății privind consecințele traficului de ființe și migrației ilegale”, lansată de Centrul pentru combaterea traficului de persoane al MAI, în comun cu reprezentanții Centrului pentru Prevenirea Traficului de Femei (prima manifestație a fost organizată la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”).

Coordonarea acțiunilor și combaterea fenomenului

În perioada 21-25 ianuarie 2008, la Centrul pentru combaterea traficului de persoane al MAI s-a desfășurat cursul de instruire cu tematica „Tehnici de interviu și lucrul cu informatorii”, oferit de colaboratorii Biroului federal de investigații al SUA. La programul de instruire au participat ofițeri detașați la Centru din cadrul MAI, Serviciul grăniceri, Serviciul vamal, CCCEC și SIS¹⁴².

În perioada 23-25 octombrie 2007 s-a desfășurat operațiunea internațională „Captare”. Orientată la combaterea traficului de persoane. În perioada 13-16 noiembrie 2007, reprezentantul Procuraturii generale a participat la lucrările celui de-al doilea seminar regional în cadrul programului pentru sprijinirea dezvoltării de mecanisme transnaționale de referire (MTR) pentru persoanele traficate în Europa de Sud-est. În perioada 3-5 decembrie 2007, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție al României a organizat un stagiul de schimb de experiență între procurorii din România, Ucraina și Republica Moldova, pe teme de eficientizare a cooperării în domeniul asistenței juridice, inclusiv schimb de informații privind criminalitatea organizată.

¹⁴⁰ Deși este anunțat drept facilitare majoră a călătoriilor în spațiul UE, Acordul respectiv și procedurile de aplicare conțin mai multe clauze ce limitează obținerea vizelor și libera circulație a cetățenilor Moldovei; ONG-urile au sesizat aspecte negative în respectivele texte și proceduri (conferința de presă a Eco-TIRAS și ADEPT, Agenția INFOTAG; a se vedea și Comentariul de pe <http://www.e-democracy.md/comments/political/20080130/>);

¹⁴¹ Studiul ”Campania de sensibilizare privind noile tendințe ale traficului de ființe umane în Moldova”, (www.lastrada.md);

¹⁴² Programul de instruire este finanțat de Ambasada SUA în Moldova;

Procuratura Generală a RM a înaintat organelor de drept a Ucrainei o cerere de extrădare a lui Zis Michael, care a fost anunțat în căutare internațională pentru comiterea traficului de ființe umane. Potrivit procurorilor secției prevenire și combaterea traficului de ființe umane a Procuraturii Generale, Zis Michael este suspectat de comiterea mai multor episoade de trafic de ființe umane sub forma prelevării de organe și în alte state; prin sentința judecătorei sect.Centru din mun.Chișinău, o persoană a fost recunoscută vinovată de trafic de copii și proxenetism, fiind condamnată la 20 ani și 6 luni închisoare; prin decizia CSJ, un cetățean a fost recunoscut vinovat de comiterea traficului de ființe umane și condamnat la 12 ani închisoare¹⁴³.

În anul 2007, colaboratorii Centrului pentru combaterea traficului de persoane al MAI au descoperit 516 infracțiuni, în creștere cu circa 11 la sută comparativ cu anul 2006. Recent a fost curmată activitatea unei grupări criminale specializată în perfectarea ilegală a diferitelor acte și doar în ultimele două luni, prin intermediul grupării respective au obținut acte false circa 160 de persoane. Conform informației CCTP al MAI, în ultima perioadă de timp se cooperează intens cu omologii din România, în vederea stopării traficului de persoane din Republica Moldova.

---

¹⁴³ Comunicate de presă ale Procuraturii, www.procuratura.md.

Grila de monitorizare 9. Frontieră, migrație și traficul de ființe umane

Indicatori/ domenii	Evoluții / Involuții T4-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Quantificarea progresului T4-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Concepția pazei frontierei de stat	<ul style="list-style-type: none"> Nu este aprobată; 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabil; 	<ul style="list-style-type: none"> Tărăgănarea adoptării Strategiei securității naționale; 	0	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM.
Cooperarea dintre agenții cu competențe în managementul frontierei	<ul style="list-style-type: none"> Sînt semnate noi acorduri de cooperare; Are loc schimb de experiență; EUBAM a monitorizat aplicarea Declarației Comune cu privire la aplicarea regimului vamal unificat moldo-ucrainean la frontieră; 	<ul style="list-style-type: none"> Cooperarea se întetește; Cooperarea capătă instrumente juridice; EUBAM a acordat asistență serviciilor vamale și de grăniceri din Moldova și Ucraina în formă de instruire, consultanță, asistență tehnică și echipament; 	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea autorităților în domeniu; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> SG; MAI UE, EUBAM Resurse web;
Monitorizarea și evaluarea fenomenului migraționist	<ul style="list-style-type: none"> Sînt aprobate acte normative relevante; Numărul de migranți crește Se implementează Programul național de acțiuni în domeniul migrației și azilului 	<ul style="list-style-type: none"> Va fi creat un sistem informațional special; Consolidarea capacităților în implementarea politicilor în domeniul migrației și de azil; Se efectuează studii și cercetări speciale; Se organizează manifestații de informare; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Colaborarea locală și internațională dintre structurile specializate și autorități; Activitatea ONG; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Acțiuni planificate întârzie; Lipsa de resurse; Inerția instituțională; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> MAI, OIM Resurse web
Politicile de viză și alinierea legislației la normele UE	<ul style="list-style-type: none"> Ratificarea acordurilor cu UE. Se extinde Centrul Comun de Eliberare a Vizelor pentru UE (CCEV); 	<ul style="list-style-type: none"> Sînt puse în aplicare noile acorduri; Crește numărul de state ce aderă la Centrul comun de vize; Se atestă dificultăți în obținerea vizelor; 	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea MAEIE, Colaborarea eficientă dintre oficiali UE și autoritățile moldovenești; Condiții stricte pentru simplii cetățeni la obținerea vizelor; 	+1	
Prevenirea TFU și asistarea victimelor	<ul style="list-style-type: none"> Se desfășoară activități comune; Se desfășoară proiecte de asistență; 	<ul style="list-style-type: none"> Sensibilizarea opiniei cetățenilor; Victimele sînt consultate calificat; 	<ul style="list-style-type: none"> Colaborarea între organele de stat și organizațiile relevante din domeniu. Activitatea ONG-urilor; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> LaStrada, MAI (CCTP), IOM
Coordonarea acțiunilor și combaterea fenomenului	<ul style="list-style-type: none"> Intentarea mai multor dosare și creșterea numărului de persoane supuse justiției care au fost implicate în practicarea TFU; Dezvoltarea cooperării internaționale; 	<ul style="list-style-type: none"> Conlucrarea ONG-urilor specializate cu structurilor de forță în prevenirea și combaterea traficului de ființe; Creșterea operativității organelor abilitate în combaterea TFU. 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Activitatea intensă a ONG-urilor moldovenești specializate în acordarea de asistență victimelor TFU; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Calitatea proceselor de judecată lasă de dorit; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> MAI, Procuratura Generală La Strada Resurse web

DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII

Acest raport este publicat în cadrul proiectului „Planul de acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană: document accesibil publicului (faza II)”. Proiectul este implementat de două organizații neguvernamentale, ADEPT și EXPERT-GRUP și finanțat de Fundația Soros-Moldova. Conceptul proiectului a apărut într-un context politic dinamic, determinat de factori politici, economici și sociali. În acest context implementarea Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană va fi o sarcină pe cât de complexă, pe atât de importantă. Guvernul, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și alte autorități publice centrale vor avea rolul principal în implementarea Planului de Acțiuni. Dar un rol important îi revine și societății civile, atât în promovarea Planului de Acțiuni în societate, cât și în monitorizarea procesului.

În aceste circumstanțe, proiectul are menirea să creeze un cadru larg și deschis pentru promovarea dezbaterilor în societatea moldovenească pe marginea implementării Planului de Acțiuni. Proiectul are două obiective:

Obiectivul 1: Îmbunătățirea cunoașterii Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană în rândul organizațiilor neguvernamentale și societății în ansamblu pentru a facilita implicarea lor în discuțiile pe marginea politicilor europene ale Republicii Moldova.

Obiectivul 2: Influențarea procesului de adoptare a politicilor publice prin analiza și expertiza domeniilor vizate de Planul de Acțiuni într-o modalitate care ar face procesul mai eficient, mai transparent și mai orientat spre realizarea acțiunilor prevăzute de Plan.

Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT este o organizație neguvernamentală, nonprofit, independentă și nepartizantă care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. ADEPT a fost înregistrată în ianuarie 2000. ADEPT a obținut statutul de organizație de utilitate publică. ADEPT este un centru analitic și practic care oferă expertiză asupra proceselor electorale și democratice din Republica Moldova. Misiunea ADEPT este de a promova și susține participarea cetățenească la toate aspectele vieții publice.

EXPERT-GRUP este un centru de analize independent care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. Fiind o organizație neguvernamentală, EXPERT-GRUP nu este afiliat politic și decide în mod independent asupra strategiei sale instituționale. Misiunea EXPERT-GRUP este de a contribui la dezvoltarea economică și democratică a Republicii Moldova și la consolidarea competitivității sale internaționale. Instrumentele practice prin care EXPERT-GRUP urmărește misiunea sa sînt analizele și cercetările efectuate la standarde internaționale de calitate. Domeniile principale de expertiză ale organizației sînt politicile economice, de integrare europeană și managementul privat și public.